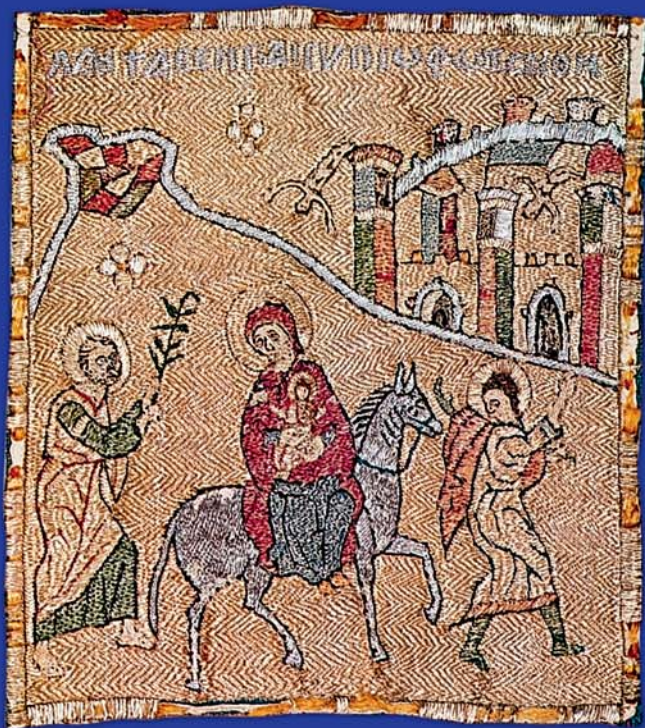

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έτος 63 – Τεύχος 11

«... παιδίον νέον, ὁ πρό αἰώνων Θεός»

Δεκέμβριος 2014

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἰγηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2011 ΜΕ ΔΙΕΘΝ ΘΗΤΕΙΑ: πρωτοπρ. Κωνσταντῖνος Καρράσαριδης, καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς Α.Π.Θ., ἀρχιμ. Δαμασκηνός Πετράκος, πρωτοπρ. Ἀντώνιος Καλλιγέρης, πρωτοπρ. Χριστόδουλος Μπίθας, πρωτοπρ. Δημήτριος Θεοφίλου, καθηγ. Γεώργιος Φίλιας, – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ἀλέξανδρος Κατσιάρας. – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καί Βασίλειος Τζέροπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὑπεύθυνος Τυπογραφείου: Χ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμὴ τεύχους 1 € (γιά ὅσους δέν τό δικαιοῦνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ.: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Ἐξώφυλλο: *Ἐπιτραχίλιο μέ σκηνή ἀπό τόν Ἀκάθιστο, Ἱ. Μονή Σταυρονικήτα.*

Προμετωπίδα ἐξωφύλλου: Ἀπό «ποίημα Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ».

Ἐσωτερικές εἰκόνες: Λεπτομέρειες ἀπό κάρτα Χριστουγέννων «Τί σοι προσενέγκωμεν Χριστέ»

Ἱ.Μ. Τιμ. Προδρόμου, Ἀτάλης - Μπαλῆ Μυλοποτάμου Ρεθύμνης.

Τὸ Περιοδικό «Ἐφημέριος» δέν εὐθύνεται γιά τό γλωσσικό ἴδιωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ: Τά κείμενα τῶν συνεργατῶν νά μὴν ὑπερβαίνουν τίς 350 λέξεις ὅσον ἀφορᾷ στήν πρώτη σελίδα καί τίς 450 λέξεις γιά κάθε μία ἀπό τίς σελίδες πού ἔπονται.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Ἔτος 63

Δεκέμβριος 2014

Τεύχος 11

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ Είσοδικόν	3
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Θ. ΒΟΥΡΛΗ Τό μυστήριον τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου (Μέ ὁδηγὸ βιβλιοπατερικά καὶ ὕμνολογικά κείμενα)	4
ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ Λόγος εἰς τὰ Θεοφάνεια, εἶπουν Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος (ἀποσπάσματα)	9
ΠΡΩΤ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ Ποιμαντικὴ προσέγγιση τῶν Χριστουγέννων	12
ΠΡΩΤ. ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Ν. ΛΟΝΤΟΥ Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας	15
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΛΛΙΑΝΟΥ «Τὰ γενέθλια τοῦ Χριστοῦ μου σέβω». Γύρω ἀπὸ μιὰ εἰκόνα τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ	17
ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ Δ. ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΟΥ Ὁ ἀστέρας τῆς Βηθλεέμ	19
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Π. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ Ἡ μετακομιδὴ τῶν λειψάνων τῶν τριῶν μάγων στὴ δυτικὴ παράδοση	22
ΑΡΧΙΜ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ «Ἀνείπωτη ταπείνωσις»	27
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Πῶς τό κατά Λουκᾶν παρουσιάζει τὸν Ἰησοῦ;	28
Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗ Ἐθιμολογικά τοῦ Δεκεμβρίου	29
Ἐφημεριακά	32

«Οὐδείς θεωρεῖ ὕβρη, σάν τόν ἐχθρό θέλει νά αἰχμαλωτίσει,
ἀκόμα κι ἂν ὁ βασιλεύς ντυθεῖ σάν στρατιώτης·
γι' αὐτό καί ὁ Θεός, νά πλήξει θέλοντας ἐκεῖνον πού τόν Ἀδάμ ἔπληξε,
ἐκ Παρθένου σαρκοῦται
καί γίνεται παγίδα γιά τόν πάνυ πανοῦργο
παίρνοντας τήν δική μας μορφή ὁ προαιώνιος, τόν ὁποῖο ἄνευ σπορᾶς
Παρθένος τίκτει καί μετά τόκον πάλιν μένει παρθένος.

Τήν κιβωτό γράφει ὁ Μωυσῆς, πού βάσταζε τό μάμμα
καί τήν στάμνο τήν χρυσή· ἄς δοῦμε τί σημαίνουν,
ἀφοῦ ἡ Γραφή τίποτα περιττό ἢ ἀσαφές δέν ἔχει,
ἀλλά τά πάντα εἶναι εὐθέα.
Ἡ στάμνος ἡ χρυσή Χριστοῦ εἶναι τό σῶμα,
τό μάμμα ὁ θεῖος Λόγος μέ τόν ὁποῖο ἐνώθηκε· καί ἡ κιβωτός ποιᾶ εἶναι;
Παρθένος τίκτει καί μετά τόκον πάλιν μένει παρθένος.

Ἐσένα Ἰησοῦ δηλώνουν οἱ Γραφές, ἐπισημαίνει ἡ μιᾶ μάμμα καί στάμνο,
ἡ ἄλλη φανερώνει ἀπό τή ρίζα ἄνθος·
καί τήν μητέρα σου ὀνομάζουν ἄνθος, ράβδο, κιβωτό,
πού σέ κυοφόρησε,
τήν πύλη πού ἄνοιξε τόν Ἅγιον Πνεῦμα
καί μετά ταῦτα ἔμεινε κλειστή, ὥστε ὁ καθείς νά πεῖ:
Παρθένος τίκτει καί μετά τόκον πάλιν μένει παρθένος.

Ἁγίου Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ,
Κοντάκιον μεθεόρτιον τῆς Χριστοῦ γεννήσεως
(ἀπόδοση στή Νεοελληνική, Ἀρχιμ. Χερουβεῖμ Βελέτζας)

Σεβαστοί πατέρες,

τό τεύχος του περιοδικού Έφημέριος του Δεκεμβρίου 2014 είναι αφιερωμένο έξ ολοκλήρου στά Χριστούγεννα. Ό κ. Άθανάσιος Βουρλής, ό π. Χερουβείμ Βελέτζας, ό π. Δημήτριος Θεοφίλου, ό π. Σπυρίδων Λόντος, ό π. Κωνσταντίνος Καλλιανός, ή κ. Άγγελική Χατζηιωάννου, ό κ. Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης, ό π. Κωνσταντίνος Χαραλαμπόπουλος, ό π. Κωνσταντίνος Παπαθανασίου και ό κ. Μανόλης Βαρβούνης, μέ πρωτότυπα και μεστά κείμενα δίδουν ευκαιρία για προσέγγιση τής πνευματικότητας τών ήμερών. Τό μόνο μή χριστουγεννιάτικο, αλλά λόγω τρεχούσης επικαιρότητας απαραίτητο, είναι τό Δελτίο Τύπου του Ι.Σ.Κ.Ε., τό όποιο αναφέρεται στίς πρόσφατες Άρχαιρεσίες του Συνδέσμου.

Μέ χαρά επιθυμούμε νά σās ενημερώσουμε ότι από τό προσεχές, πρώτο τεύχος του 2015, τό περιοδικό Έφημέριος, μέ πρόσφατη απόφαση τής Διαρκούς Έρεās Συνόδου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος (11.12.2014), αλλάζει περιοδικότητα και θά εκδίδεται κάθε δίμηνο. Παράλληλα θά αυξηθοϋν σέ σαράντα όκτώ οί σελίδες αντί τών τριανταδϋο του ως τώρα μηνιαίου, κατόπιν παραπόνων συνδρομητών ιερέων ότι δέν φθάνει τό περιοδικό στά χέρια τους. Η αίτια τής ανωμαλίας στήν αποστολή είχε προκληθεί ως γνωστόν λόγω τής δυσβάστακτης αύξήσεως τών ταχυδρομικών τελών. Μέ τόν νέο τρόπο εκδόσεως οϋσιαστικά τά τεύχη μειώνονται από 11 τών 32 σελίδων σέ 6, αλλά τών 48 σελίδων. Τό οικονομικό όφελος τό όποιο θά προκύψει θά διατεθεί ώστε νά αποστέλλεται τό περιοδικό προσωπικά στήν διεύθυνση τής κατοικίας κάθε κληρικού, πρός αποφυγήν απωλειών κατά τήν ταχυδρόμηση. Για τόν λόγο αυτόν είναι σημαντικό νά συμπληρωθεί τό ένθετο έντυπο, τό όποιο έλάβατε στό προηγούμενο τεύχος, μέ τήν διεύθυνση τής κατοικίας σας, και νά δοθεί στήν Ι. Μητρόπολη, στήν όποία ανήκετε ή νά αποσταλεί στή διεύθυνση του περιοδικού Έφημέριος, ή νά επικοινωνήσετε στά τηλέφωνα 210-7272.253 (κα Νικολέττα Μιχαλακάκου) ή 210-7272.287 (κ. Παναγιώτη Γλιάτα), ως τίς 23 Ιανουαρίου, προκειμένου νά καταστεί δυνατή πλέον ή ασφαλής παραλαβή από όλους.

*Σās ευχόμεθα καλά Χριστούγεννα
και ευλογημένο τόν νέο ένιαυτό.*

*Άλέξανδρος Κατσιάρας,
Διευθυντής Συντάξεως*

Τό μυστήριο τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου (Μέ ὁδηγό βιβλιοπατερικά καί ὕμνολογικά κείμενα)

Ἄθανασίου Θ. Βουρλή,
Ὁμ. Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ ΕΚΠΑ

Η ΔΟΘΕΙΣΑ ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ πού περιγράφεται στό βιβλίο τῆς Γενέσεως¹ καί χαρακτηρίζεται στή θεολογική γλώσσα ὡς «πρωτευαγγέλιο», συνιστᾷ τήν ἀφετηρία τῆς ἱστορικῆς θείας ἀποκαλύψεως τοῦ μυστηρίου τῆς, ἐν χρόνῳ ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καί ἀειπαρθένου Μαρίας, ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Στά βιβλία τῆς Π. Διαθήκης, ὁ ἄσαρκος Θεός Λόγος φέρεται, πολλές φορές, ἀποκαλυπτόμενος ἄλλοτε μέ θεοφάνειες καί θαυμαστά γεγονότα κι ἄλλοτε ὡς προσδοκώμενος Μεσσίας (κυρίως στά προφητικά βιβλία). Τήν ἀλήθεια αὐτή ἐπιβεβαιώνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφοντας πρὸς τοὺς Ἑβραίους «πολυμερῶς καί πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεός, λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις...»². Τό ἴδιο ἐπαναλαμβάνει κι ὁ ἱερός Χρυσόστομος, λέγοντας: «Ἄ πάλαι πατριάρχαι μὲν ὠδινον, προφητῆται δὲ προὔλεγαν, δίκαιοι δὲ ἰδεῖν ἐπεθύμουν, τοῦτο ἐξέβη, καὶ τέλος ἔλαβε σήμερον...»³. Στό ἴδιο πνεῦμα κινούμενοι οἱ ἱεροὶ Μελωδοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας γράφουν στοὺς χριστουγεννιάτικους ὕμνους τους, ὅτι ὁ ἄσαρκος Θεός Λόγος ἦταν ὁ αἴτιος πλήθους ὁράσεων κι ὁ ἐμπνευστὴς χριστολογικῶν προφητειῶν:

«Σύμβολα τῆς ἀρρήτου, σαρκώσεως παραδεικνύς οἰκτίριμον/ ἐπλήθυνας ὁράσεις καὶ προφητείας ἐνέπνευσας/ ἅς νῦν ἐλθῶν ἐπλήρωσας, σαρκὶ τικτόμενος...»⁴.

Ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ Λόγου προβάλλεται στά ἱερά μας κείμενα ὡς «μυστήριον... ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰῶνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν» πού ἐφανερώθη «νυνὶ... τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ»⁵. Ἡ Ἐνανθρώπηση ἦταν «Βουλή προαιώνιος, τοῦ πρὸ αἰῶνων Θεοῦ ἡμῶν»⁶, προαιώνιο δηλαδή, μυστικό σχέδιο τοῦ Θεοῦ Πατρός, τό ὁποῖο ἐφάνη στὸν κόσμος, «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου»⁷. Λέγει σχετικὰ ἕνας προεόρτιος ὕμνος:

«Τὸ προσορισθέν, τῷ Πατρὶ πρὸ τῶν αἰῶνων,/ καὶ προκηρυχθέν, τοῖς Προφήταις ἐπ' ἐσχάτων,/ Μυστήριον ἐφάνη, καὶ Θεὸς ἐνηθρώπησε,/ σάρκα προσλαβὼν ἐκ τῆς Παρθένου»⁸.

«Τὸ ἀπ' αἰῶνος ἀπόκρυφον καὶ Ἀγγέλοις ἄγνωστον μυστήριον»⁹ ἔγινε γνωστὸ πρῶτα στοὺς Προφῆτες καὶ ὕστερα στὸν ἀρχάγγελο Γαβριήλ, στήν παρθένο Μαρία καὶ στὸν μνήστορα Ἰωσήφ¹⁰. Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνει ὁ ἱερός Ὑμνωδὸς σέ ἕνα μεθέορτο χριστουγεννιάτικο ὕμνο, ψάλλοντας.

«Μόνῳ Γαβριὴλ ἐν οὐρανῷ, καὶ μόνῳ σοὶ αἰοίδιμε/ μετὰ τὴν μόνην Ἀπειρόγαμον, τὸ μόνον ὑπερβολή,/ φοβερόν μυστήριον, μάκαρ Ἰωσήφ ἐνεπιστεύθη»¹¹.

Στόν σχεδιασμό για τήν πραγματοποίηση τῆς Ἐνανθρωπήσεως συνείργησαν καί τά τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός καί τό Ἅγιον Πνεῦμα. Οὐσιαστική ὁμως ἦταν ἡ συμβολή καί τῆς Θεοτόκου μέ τήν ὑπακοή καί ἀποδοχή τοῦ θείου θελήματος. Τίς ἀλήθειες αὐτές ὑπογραμμίζει ὁ ἐπόμενος προεόρτιος ὕμνος τῶν Χριστουγέννων:

«Μαρία καθαρῶτατον, χρυσοῦν θυμιατήριον,/ τῆς ἀχωρήτου Τριάδος δοχεῖον γέγονας ὄντως;/ ἐν ᾧ πατήρ ἠδύοκῆσεν, ὁ δὲ Υἱὸς ἐσκήνωσε,/ καὶ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐπισκιάσαν σοι Κόρη,/ ἀνέδειξε Θεοτόκον»¹².

Ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ προφήτης Ἰωήλ μέ τήν φράση του «αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ»¹³, προ-εἶπε τήν ἀναφερθεῖσα συνέργεια, θείου καὶ ἀνθρώπινου παράγοντα στό μυστήριο τῆς Ἐνανθρωπήσεως. Ὁ ἱερός Ὑμνωδός, ἐρμηνεύοντας, σέ ἓνα ὕμνο του, τόν προφητικό θεολογικό λόγο τοῦ Ἰωήλ, λέγει:

«Αἷμα καὶ πῦρ, καὶ ἀτμίδα καπνοῦ,/ τέρατα γῆς, ἃ προεἶδεν Ἰωήλ/ αἷμα, τὴν Σάρκωσιν· πῦρ, τὴν Θεότητα/ ἀτμίδα δὲ καπνοῦ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον,/ τὸ ἐπελθὸν τῇ Παρθένῳ...».

Καὶ καταλήγει ἔκπληκτος!

«Μέγα τὸ μυστήριον, τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως,/ Κύριε, δόξα σοι»¹⁴.

Πράγματι, εἶναι καὶ «μέγα» καὶ «ξένο» καὶ «παράδοξο» τὸ μυστήριο τῆς Ἐνανθρωπήσεως. Μ' αὐτὴ τήν διαβεβαίωση ἀρχίζει καὶ μία χριστουγεννιάτικη ὁμιλία του ὁ ἱερός Χρυσόστομος, κηρύσσοντας: «Μυστήριον ξένον καὶ παράδοξον βλέπω· ποιμένες μου περιηχοῦσι τὰ ὄρα, οὐκ ἔρημον συρίζοντες μέλος, ἀλλ' οὐράνιον ἄδοντες ὕμνον. Ἄγγελοι ἄδουσιν, ἀρχάγγελοι μέλπουσιν, ὕμνεῖ τὰ Χερουβίμ, δοξολογεῖ τὰ Σεραφίμ, πάντες ἐορτάζουσι Θεὸν ἐπὶ γῆς ὀρώντες, καὶ ἄνθρωπον ἐν οὐρανοῖς· τὸν ἄνω, κάτω δι' οἰκονομίαν, καὶ τὸν κάτω, ἄνω, διὰ φιλανθρωπίαν...»¹⁵.

Ἡ παραδοξότητα τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐνανθρωπήσεως ξεκινᾷ ἀπὸ τήν ἀδυναμία τῆς ἀνθρώπινης λογικῆς νά παρακολουθήσει, νά ἐξηγήσει καὶ ν' ἀποδεχθῆ ὅσα γεγονότα συνδέονται μ' αὐτό, γιατί ὅλα εἶναι «ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοϊαν» παρά τούς πολλούς ἀνθρώπινους λογικούς ἐρευνητικούς θεολογικούς συλλογισμούς ἐρμηνείας τοῦ μυστηρίου, τοῦτο παραμένει καὶ θά παραμένει, γιά τήν ἀδύναμη λογική μας, ἀνεξήγητο κι ἀσύλληπτο. Γι' αὐτό, κι ὁ ἱερός μας Ὑμνωδός, παρηγορώντας καὶ συμβουλεύοντας κάθε ἄνθρωπο, φάλλει: «Οὐ φέρει τὸ μυστήριον ἔρευναν», ἀλλὰ «πίστει μόνη τοῦτο πάντες δοξάζομεν»¹⁶.

Ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν πρέπει νά ἐγκλωβίζεται στά στενά ὅρια τῶν διεισδυτικῶν ἐρευνητικῶν δυνατοτήτων τῆς λογικῆς του, οὔτε νά λησμονεῖ ὅτι: «ὄπου... βούλεται Θεός, νικᾶται φύσεως τάξις», κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Χρυσόστομο. Ὁ Θεός Λόγος «ἠβουλήθη γάρ, ἠδυνήθη, κατῆλθεν, ἔσωσε»¹⁷. Τά ἴδια χρυσοστομικά λόγια ἐπαναλαμβάνει κι ὁ ἐκκλησιαστικός μας ποιητής, φάλλοντας:

«Θεὸς ὄπου βούλεται, νικᾶται φύσεως τάξις./ φησὶν ὁ ἀσώματος (=Γαβριήλ),/ καὶ τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον διαπλάττεται...»¹⁸.

Ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, διαμηνύοντας στή Μαριάμ τήν ἄφθορη ἐξ Ἁγίου Πνεύ-

ματος σύλληψη και γέννηση του Θεανθρώπου, προκειμένου να ἄρει τις λογικές ἀμφιβολίες της, εἶπε, ὅτι «Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ καὶ δύναμις Ἰψίστου ἐπισκιάσει σοι»¹⁹. Μ' αὐτή τὴν ἀρχαγγελική διαβεβαίωση ἱκανοποιήθηκε ἡ ἀπαίτηση τῆς λογικῆς τῆς Παρθένου κι ἔμεινε ἀνοιχτή ἡ θύρα τῆς πίστεως στό Μυστήριο. Λέγοντάς της, μάλιστα, καὶ τὴν ἐπόμενη φράση: «ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ρῆμα»²⁰, τὴν ἀπελευθέρωσε λυτρωτικά ἀπὸ κάθε λογισμό ἀμφιβολίας, γι' αὐτὸ καὶ παρέδωσε τὸν ἑαυτὸ της στό ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ σωτηριολογικά σχέδιά Του, λέγοντας τὴν καθοριστικὴ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἀπάντηση: «ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου»²¹.

Τὸ ἀποκαλυπτόμενο σιγά-σιγά προαιώνιο μυστήριο τῆς θείας Οἰκονομίας ἢ Ἐνανθρωπήσεως κι ὅλες οἱ ἐπὶ μέρους πτυχές καὶ λεπτομέρειές του εἶναι πολλές καὶ ἀνεξάντλητες. Προξενοῦν προβληματισμούς, ἐρωτηματικά, θαυμασμό, ἀπορία καὶ καταλήγουν σέ δοξολογία. Γι' αὐτὸ καὶ στά ὑμολογικά, κυρίως, κείμενα τῆς χριστουγεννιάτικης περιόδου, οἱ ἱεροὶ Ἵμνωδοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας ἐρωτοῦν, ἀπαντοῦν, θεολογοῦν, χριστολογοῦν κ.λπ., ὅπως φαίνεται καθαρά στόν ἀκόλουθο ὕμνο τοῦ Ὁρθοῦ τῶν Χριστουγέννων:

«Ὁ ἀχώρητος παντί, πῶς ἐχωρήθη ἐν γαστρὶ;/
ὁ ἐν κόλποις τοῦ Πατρὸς, πῶς ἐν ἀγκάλας τῆς Μητρὸς;»

Καὶ ἀπαντᾷ:

«ἄσαρκος γὰρ ὢν, ἐσαρκώθη ἐκὼν·/ καὶ γέγονεν ὁ ὼν, ὃ οὐκ ἦν, δι' ἡμᾶς·/ καὶ μὴ ἐκστὰς τῆς φύσεως,/ μετέσχε τοῦ ἡμετέρου φυράματος./ Διπλοῦς ἐτέχθη Χριστός, τὸν ἄνω κόσμον/ θέλων ἀναπληρῶσαι»²².

Ὁ Ἵμνωδός, ὅπως γίνεται φανερό, ὀμιλεῖ γιὰ τὸν ἄσαρκο Θεό Λόγο πού μέ τὴν ἰδική Του θέληση ἔγινε ἀνθρωπος, χωρὶς νὰ χάσει τὴν θεότητά Του, προκειμένου νὰ δώσει τὴν οὐράνια προοπτικὴ στό ἀνθρώπινο γένος. Συναφῆς μέ τὸν προηγούμενο ὕμνο εἶναι κι ὁ ἀκόλουθος:

«Πῶς ἐξείπω τὸ μέγα μυστήριο;/ ὁ ἄσαρκος σαρκουῖται· ὁ Λόγος παχύνεται·/ καὶ ὁ ἀναρχος ἀρχεται· ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ,/ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου γίνεται»²³.

Στόν ἐπόμενο ὕμνο γίνεται δογματικὸς χριστολογικὸς λόγος σέ σχέση καὶ ἀναφορὰ μέ τὴν ἀσύγχυτη ἔνωση τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων πού μᾶς θυμίζει, ὅσα ὀρίζει ὁ ὅρος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου μέ τὰ τέσσαρα ἐπιρρήματα: «ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως καὶ ἀχωρίστως»²⁴.

«Παράδοξον Μυστήριον, οἰκονομεῖται σήμερον!/ καινοτομοῦνται φύσεις, καὶ Θεός, ἀνθρωπος γίνεται·/ ὅπερ ἦν, μεμένηχε, καὶ ὃ οὐκ ἦν, προσέλαβεν,/ οὐ φυρμὸν ὑπομείνας, οὐδὲ διαίρεσιν»²⁵.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος διευκρινίζει ὅτι ὁ σαρκωθείς Θεός Λόγος εἶναι τὸ «ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτῆρ τῆς ὑποστάσεως»²⁶ τοῦ Πατρὸς, ὁ Ὅποιος «ᾧφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς Ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ»²⁷. Γιὰ τὴν ὀριστικὴ σωτηρία τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου ὁ Θεός Λόγος ἐσαρκώθη καί, ὅπως γρά-

φει ὁ Ἡσαΐας: «παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν»²⁸. «ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ λήφεται καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ»²⁹.

Ὁ ὕμνωδός Γερμανός, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (Ἡ αἰών) συνοψίζοντας τὴν προαναφερθεῖσα βιβλική χριστολογία τῆς Ἐνανθρωπήσεως, γράφει στό πρῶτο στιχηρό ἰδιόμελο τοῦ Ἐσπερινοῦ τῶν Χριστουγέννων:

«Ἡ γὰρ ἀπαράλλακτος εἰκὼν τοῦ Πατρὸς./ ὁ χαρακτήρ τῆς ἀιδιότητος αὐτοῦ./ μορφήν δούλου λαμβάνει, ἐξ ἀπειρογάμου Μητρὸς/ προελθὼν, οὐ τροπὴν ὑπομείνας./ καὶ ὃ οὐκ ἦν προσέλαβεν/ ἄνθρωπος γενόμενος διὰ φιλανθρωπίαν»³⁰.

Ἡ θεία «κένωση» ἐστιάζεται στὰ γεγονότα ὅτι ὁ Θεός Λόγος «μορφήν δούλου λαμβάνει»³¹. ὅτι «ἴσος προῆλθε τοῖς βροτοῖς ἐκουσίως»³². ὅτι «ἡ κένωσις» εἶναι «ἄφραστος»³³ καὶ ὁ «τρόπος» τῆς «ἄγνωστος»³⁴. ὅτι, ἐνῶ ὁ Θεός Λόγος κρατᾶ στό χέρι Του «πᾶσαν κτίσιν», ὡς «βροτὸς σπαργανοῦται», «ἐν φάτνῃ ἀνακλίνεται», «γάλα τρέφεται»³⁵ καὶ «ἐν Σπηλαίῳ τίκτεται»³⁶.

Ὁ Θεός Λόγος «ἐπὶ γῆς ὤφθη», κατὰ τὸν προφήτη Βαρούχ, «καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη»³⁷. Γιατί ἄραγε; Στό ἐρώτημα ἀπαντᾷ ἄκρως θεολογικά καὶ ἀνθρωπολογικά, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, γράφοντας: Γιατί ὁ «πρὸ αἰώνων Μονογενής, ὁ ἀναφής, ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀσώματος, ὑπεισηλθέ μου τὸ φθαρτὸν καὶ ὄρατὸν σῶμα; Ἴνα βλεπόμενος διδάξῃ, διδάξας δὲ πρὸς τὸ μὴ βλεπόμενον χειραγωγῆσῃ. Ἐπειδὴ γε οἱ ἄνθρωποι τὸν ὀφθαλμὸν τῆς ἀκοῆς πιστότερον ποιοῦσιν, ὃ δὲ μὴ βλέπουσιν ἀμφιβάλλουσι, διὰ τοῦτο ἠενείχετο καὶ ὀφθαλμοῖς τὴν ἑαυτοῦ θέαν διὰ τοῦ σώματος παρασχεῖν, ἵνα λύσῃ τὴν ἀμφισβήτησιν»³⁸.

Καὶ συνεχίζει στὴν ἴδια ὁμιλία του, ὑπογραμμίζοντας τὴν συμβολὴ τῆς Θεοτόκου στό μυστήριον τῆς Ἐνανθρωπήσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν τιμὴ πού ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς στόν ὑπ' αὐτοῦ δημιουργηθέντα ἄνθρωπο, μέ τὰ ἐξῆς ἐντυπωσιακά λόγια του: «...ὁ Χριστὸς εὐρὼν τῆς Παρθένου ἅγιον καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ἔμψυχον ἑαυτῶ κατεκόσμησε ναόν, ὃν ἐβουλήθη τρόπον πλάσας τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ παρθένῳ, καὶ ἐνδυσάμενος αὐτόν, σήμερον προῆλθεν, οὐκ αἰδεσθεῖς τὸ δυσειδὲς τῆς φύσεως. Οὐδὲ γὰρ ὕβριν ἔφευγεν αὐτῶ, φορέσαι τὸ ἴδιον ἔργον καὶ τὸ πλάσμα δὲ μεγίστην ἐκαρποῦτο δόξαν, ἐνδύμα τοῦ τεχνίτου γινόμενον»³⁹. Στὴν ἴδια θεολογικὴ συνάφεια τοῦ σκοποῦ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Ἐνανθρωπήσεως ὁ ἱερός Ὑμνωδός, Θεοφάνης ὁ Γραπτός, μέλπει:

«Τὸ ἀπ' αἰῶνος μυστήριον ἀνακαλύπτεται σήμερον./ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται./ ἵνα τοῦ χειρόνος μεταλαβὼν, μεταδῶ μοι τοῦ βελτίονος./ Ἐφεύσθη πάλαι Ἀδάμ καὶ Θεὸς ἐπιθυμήσας, οὐ γέγονεν/ ἄνθρωπος γίνεται Θεός, ἵνα Θεὸν τὸν Ἀδάμ ἀπεργάσῃται»⁴⁰.

Ἡ τελευταία, μεγάλης σημασίας θεολογικὴ πρόταση τοῦ ὕμνου, φαίνεται ἐξαρτωμένη ἀπὸ τὴν φράση τοῦ Μ. Ἀθανασίου: «Αὐτὸς γὰρ ἐνηθρώπησεν, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν»⁴¹.

Θά περατώσουμε τὴν προσπάθεια προσεγγίσεως τοῦ μυστηρίου ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου μέ λόγια τοῦ Μ. Ἀθανασίου, μέ τὰ ὁποῖα τονίζει τὴν ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἐρμηνεύσει καὶ νὰ κατανοήσῃ ὅσα γεγονότα συνδέονται μ' αὐτό:

«καὶ ὅλως τὰ κατορθώματα τοῦ Σωτῆρος τὰ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ γενόμενα, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτά ἐστιν, ἃ διηγῆσασθαί τις ἐθελήσειεν, ἔοικε τοῖς ἀφορῶσιν εἰς τὸ πέλαγος τῆς θαλάσσης καὶ θέλουσιν ἀριθμεῖν τὰ κύματα ταύτης... κάλλιον οὖν μὴ πρὸς τὰ ὅλα ἀφορῶντα λέγειν, ὧν οὐδὲ μέρος ἐξαιρεῖν τις δύναται, ...»⁴². Ὡντως «Μέγα τὸ μυστήριον τῆς σῆς ἐνανθρωπήσεως, Κύριε, δόξα σοι»⁴³.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γεν. 3,15: «Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σου καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν».
2. Ἐβρ. 1,1.
3. Εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν § 1 (PG 49, 351. ΕΠΕ 35, 422¹⁻³).
4. β' τροπᾶριο γ' Ἰωδῆς Κανόνος 24ης Δεκεμ. Πρβλ.: «Τῶν Προφητῶν αἱ ρήσεις, νυνὶ πεπλήρωνται» (α' Κάθισμα Ὁρθρ. 24ης Δεκεμ.).
5. Κολ. 1, 26. Πρβλ. Α' Τιμ. 3, 16.
6. γ' τροπᾶριο α' Ἰωδῆς Κανόνος 20ῆς Νοεμβ. Πρβλ. α' στιχηρὸ προσόμοιο ἔσπεριων 25⁷⁵ Μαρτίου: «Βουλὴν προαιώνιον, ἀποκαλύπτων σοι Κόρη, Γαβριήλ ἐφέστηκε, σὲ κατασπαζόμενος καὶ φθειγόμενος».
7. Γαλάτ. 4, 4.
8. α' στιχηρὸ προσόμοιο Αἰνῶν 23⁷⁵ Δεκεμ.
9. Θεοτοκίο ἀπολυτικίου τοῦ δ' ἤχου (Παρακλητική).
10. Πρβλ. Λουκ. 1, 26.31. Ματθ. 1, 20.24.
11. β' τροπᾶριο δ' Ἰωδῆς Κανόνος Μνήστορος (Κυριακὴ μετὰ τὴν Χριστοῦ Γέννησιν).
12. Ἐξαποστειλᾶριο θεοτοκίο, Ὁρθρος 18⁷⁵ Νοεμ. Πρβλ. Λουκ. 1, 35. Ὁμοίως «Ἄγγελος λειτουργεῖ τῷ θαύματι· παρθενικὴ γαστήρ τὸν Ὑῖον ὑποδέχεται· πνεῦμα Ἁγίον καταπέμπεται· καὶ τὸ συνάλλαγμα, κατὰ κοινήν πραγματεύεται βούλησιν» (Δόξα καὶ νῦν... Ἀποστίχων Ἐσπερινοῦ 25⁷⁵ Μαρτίου)
13. Ἰωήλ 3, 3.
14. Δοξαστικὸ Αἰνῶν 26⁷⁵ Δεκεμ.
15. Εἰς τὸ Γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Λόγος Β', § 1 (PG 56, 385. ΕΠΕ 35, 462¹⁻⁸).
16. γ' στιχηρ. ἰδιόμελ. Αἰνῶν 25⁷⁵ Δεκεμ.
17. Εἰς τὸ Γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Λόγος Β', § 1 (PG 56, 385. ΕΠΕ 35,462¹¹⁻¹³). Πρβλ. Ψάλμ. 113, 11. Λουκ. 1, 37.
18. γ' στιχηρ. προσόμ. Ἐσπερίων 25⁷⁵ Μαρτίου.
19. Λουκ. 1, 35.
20. Λουκ. 1, 37.
21. Λουκ. 1, 38.
22. γ' κάθισμα Ὁρθρου Χριστουγέννων (25⁷⁵ Δεκεμ.).
23. γ' στιχηρ. ἰδιόμελ. Ἐσπερίων 26⁷⁵ Δεκεμ.
24. Ἰωάν. Καρμίση, Τά Δογματικά καὶ Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας 1, Ἀθήναι 1960², σ. 175. Πρβλ. Μέγα Φαράντου, Χριστολογία, Ι: Τὸ ἐνυπόστατον, Ἀθήναι 1972, σ. 63 ἔξ.
25. α' στιχηρ. ἰδιόμ. Ἐσπερίων 26⁷⁵ Δεκεμ.
26. Ἐβρ. 1, 3.
27. Ἐβρ. 2, 17.
28. Ἦσ. 9, 6.
29. Ἦσ. 7, 14. Ματθ. 1, 23.
30. α' στιχηρ. ἰδιόμελ. Ἐσπερίων 25⁷⁵ Δεκεμ.
31. α' στιχηρ. ἰδιόμελ. Ἐσπερίων 25⁷⁵ Δεκεμ.
32. α' τροπᾶρ. α' Ἰωδῆς ἱαμβικοῦ Κανόνος 25⁷⁵ Δεκεμ.
33. Στιχηρ. ἰδιόμ. Ὁρθρου 25⁷⁵ Μαρτίου.
34. Δόξα καὶ νῦν... Ἀποστίχων Ἐσπερινοῦ 25⁷⁵ Μαρτίου.
35. Δόξα καὶ νῦν... θ' Ὁρας Μ. Ὁρῶν Χριστουγέννων.
36. Οἶκος 23⁷⁵ Δεκεμ.
37. Βαρούχ 3, 38.
38. Εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Λόγος Β', § 1 (PG 56,388. ΕΠΕ 35,370⁵⁻¹³).
39. Ἦνθ' ἄνωτ.
40. Δοξαστικὸ Αἰνῶν 25⁷⁵ Μαρτίου.
41. Περί Ἐνανθρωπήσεως, § 54 (PG 25, 198. ΕΠΕ 1, 366²⁵).
42. Ἦνθ' ἄνωτ.
43. Δοξαστικὸ Αἰνῶν 26⁷⁵ Δεκεμ.

Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Λόγος εἰς τὰ Θεοφάνεια, εἴτουν Γενέθλια τοῦ Σωτῆρος (ἀποσπάσματα)

PG 36.312 ἐξ. Ἐπίδοση στή Νεοελληνική -
σημειώσεις: π. Χερουβεῖμ Βελέτζας

Α Χριστός γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστός ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε· Χριστός ἐπί γῆς, ὑψώθητε. Ἄσατε τῷ Κυρίῳ, πᾶσα ἡ γῆ· καί γιά νά συμπεριλάβω καί τά δύο, ἅς εὐφρανθοῦν, λέγω, οἱ οὐρανοί καί ἅς χαίρεται ἡ γῆ γιά τόν ἐπουράνιο κι ἔπειτα ἐπίγειο. Ὁ Χριστός [ἐφάνη] ἐν σαρκί, εὐφρανθήτε μέ τρόπο καί χαρά· μέ τρόπο γιά τήν ἁμαρτία, μέ χαρά γιά τήν ἐλπίδα. Χριστός [γεννᾶται] ἐκ Παρθένου· γυναῖκες νά παρθενεύτε, γιά νά γίνετε μητέρες τοῦ Χριστοῦ. Ποιός δέν προσκυνεῖ τόν προαιώνιο; ποιός δέν δοξάζει τόν τελευταῖο¹;

Β Ὁ λαός ὁ ὁποῖος κάθεται στό σκοτάδι τῆς ἀγνοίας, ἅς δεῖ τό μέγα φῶς τῆς ἐπιγνώσεως. Τά ἀρχαῖα παρῆλθαν· ὀρίστε, ὅλα ἔγιναν καινούρια. Τό γράμμα ὑποχωρεῖ, τό πνεῦμα ὑπερέχει, οἱ σκιές φεύγουν, ἡ ἀλήθεια εἰσέρχεται. Ὁ Μελχισεδέκ² συνάγεται· ὁ ἀμήτωρ γίνεται ἀπάτωρ· τήν πρώτη φορά χωρίς μητέρα [ἐγεννήθη], τήν δεύτερη χωρίς πατέρα. Οἱ νόμοι τῆς φύσεως καταργοῦνται. Πρέπει νά γεμίσει ὁ ἄνω κόσμος. Ὁ Χριστός προστάζει, ἅς μή προβάλλουμε ἀντίρρηση. Ὅλα τά ἔθνη χειροκροτήστε, γιατί γεννήθηκε παιδί μικρό γιά ἐμᾶς, υἱός καί δόθηκε σέ ἐμᾶς, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐξουσία βρίσκεται στόν ὦμο του –γιατί συναυψώνεται μέ τόν σταυρό– καί τό ὄνομα αὐτοῦ εἶναι με-

γάλης βουλῆς, τῆς τοῦ Πατρός, Ἄγγελος. Ἄς φωνάξει ὁ Ἰωάννης: «Ἐτοιμάσατε τήν ὁδόν Κυρίου»³. Κι ἐγώ θά φωνάξω τήν σημασία τῆς ἡμέρας: Ὁ ἄσαρκος σαρκοῦται, ὁ Λόγος προσλαμβάνει ὕλη, ὁ ἀόρατος ὁράται, ὁ ἄπιαστος ψηλαφίζεται, ὁ ἄχρονος ἄρχεται, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου γίνεται, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, χθές καί σήμερα ὁ αὐτός καί εἰς τούς αἰῶνας. Οἱ Ἰουδαῖοι ἅς σκανδαλισθοῦν, οἱ Ἕλληνες ἅς διακωμωδήσουν, οἱ αἰρετικοί ἅς κουράσουν τή γλῶσσα τους. Τότε θά πιστέψουν, ὅταν τόν δοῦν νά ἀνεβαίνει στόν οὐρανό· κι ἂν ὄχι τότε, ὅταν τόν δοῦν νά ἔρχεται ἀπό τούς οὐρανοῦς καί νά κάθεται ὡς κριτής.

Γ Αὐτά μέν ἀργότερα. Τώρα ὁμως Θεοφάνια ἢ πανήγυρις, ἢ Γενέθλια· γιατί καί τά δύο λέγονται, φανερώνοντας τό ἴδιο πράγμα. Διότι φανερώθηκε ὁ Θεός στούς ἀνθρώπους διά τῆς γεννήσεως· Θεός μέν ὑπάρχει, καί εἶναι ἄχρονος ἐκ τοῦ ἀνάρχου, πάνω ἀπό κάθε αἰτία καί λόγο (διότι δέν ὑπῆρχε λόγος ἀνώτερος τοῦ Λόγου)· ἄνθρωπος ἔγινε ὕστερα γιά ἐμᾶς, ὥστε αὐτός πού ἔδωσε τό εἶναι νά χαρίσει καί τό εἶναι· μᾶλλον δέ, ἀφοῦ ἐμεῖς εἶχαμε ἐκπέσει ἀπό τό εἶναι ἐξ αἰτίας τῆς κακίας, γιά νά μᾶς ἐπαναφέρει σέ αὐτό διά τῆς σαρκώσεως. Ἐπομένως ἡ ὀνομασία, ἀπό

μέν τήν φανέρωση Θεοφάνια, ἀπό δέ τήν γέννηση Γενέθλια.

Δ’ Τοῦτο εἶναι γιά ἐμᾶς ἡ πανήγυρις, αὐτό ἐορτάζουμε σήμερα, τήν κατοίκηση τοῦ Θεοῦ ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, μέ σκοπό νά μετοικήσουμε πρός τόν Θεό ἢ νά ἐπανέλθουμε (γιατί ἔτσι εἶναι σωστότερο νά λεχθεῖ), μέ σκοπό ἀφοῦ ἀποδυθοῦμε τόν παλαιό ἄνθρωπο, νά ἐνδυθοῦμε τόν νέο. Καί ὅπως μέ τόν Ἄδὰμ πεθάναμε, ἔτσι μέ τόν Χριστό νά ζήσουμε, γεννώμενοι μαζί μέ τόν Χριστό, καί συσταυρούμενοι, καί συνθαπτόμενοι, καί συνανιστάμενοι. Διότι πρέπει νά πάθω τήν καλή ἀντιστροφή· καί ὅπως ἀπό τά χρησιμότερα ἤλθαν τά λυπηρά, ἔτσι [πρέπει] ἀπό τά λυπηρά νά ἐπανέλθουν τά χρησιμότερα. Γιατί ἐκεῖ πού ἐπλεόνασε ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσε ἡ χάρις⁴· καί ἐάν ἡ γεύση κατέκρινε, πόσο περισσότερο ἐδικαίωσε τό πάθος τοῦ Χριστοῦ; Γι’ αὐτό ἐπομένως ἐορτάζουμε, ὄχι πανηγυρικά, ἀλλά θεϊκά· ὄχι κοσμικά, ἀλλά ὑπερκόσμια· ὄχι τά δικά μας, ἀλλά τά τοῦ δικοῦ μας ἢ μᾶλλον τά τοῦ Δεσπότη· ὄχι τά τῆς ἀσθενείας, ἀλλά τά τῆς ἰάσεως· ὄχι τά τῆς πλάσεως, ἀλλά τά τῆς ἀναπλάσεως.

Ε’ Καί πῶς αὐτό γίνεται; Ἄς μὴ στεφανώσουμε τά προπύλαια, ἅς μὴ διοργανώσουμε χορούς, ἅς μὴ στολίσουμε τούς δρόμους, ἅς μὴ ἐστιάσουμε τό βλέμμα, ἅς μὴ παίξουμε μουσική στήν ἀκοή, ἅς μὴ ἐκθηλύνουμε τήν ὄσφρηση, ἅς μὴ ἐκπορνεύσουμε τήν γεύση⁵, ἅς μὴ χαριστοῦμε στήν ἀφή, οἱ ὁποῖες εἶναι οἱ πρόχειρες ὁδοί πρός τήν κακία καί οἱ εἴσοδοι τῆς ἁμαρτίας, μήτε νά γινόμαστε μαλθακοί μέ τήν ἐνδυμασία τήν ἀπαλή καί πολυποίκιλη, τῆς ὁποίας τό καλύτερο εἶναι καί τό πλέον ἄχρηστο, οὔτε μέ τήν διαύγεια τῶν λίθων καί τήν λάμψη τοῦ χρυσοῦ, οὔτε μέ

τά σοφίσματα τῶν χρωμάτων πού φεύδονται τό φυσικό κάλλος καί ἀποτελοῦν ἐφευρήματα κατὰ τῆς εἰκόνας [τοῦ Θεοῦ]· οὔτε μέ φαγοπότια καί μεθύσια, τά ὁποῖα γνωρίζω ὅτι εἶναι συνδεδεμένα μέ ἀνηθικότητες καί ἀσέλγειες⁶. ἐπειδὴ ἀπό κακοῦς διδασκάλους τά μαθήματα εἶναι κακά, μᾶλλον δέ ἐπειδὴ ἀπό πονηροῦς σπόρους τά βλαστήματα εἶναι πονηρά. Ἄς μὴ στήσουμε γιά τήν γαστέρα στιβάδες ψηλές ἐδεσμάτων. Ἄς μὴ τιμήσουμε τούς εὐοσμους οἴνους, τά μηχανεύματα τῶν μαγείρων, τά πολυτελῆ ἀρώματα. Ἡ γῆ καί ἡ θάλασσα ἅς μὴ φορτωθοῦν μέ τήν τίμια κόπρο μας ὡς δῶρο· γιατί ἐγώ ἔτσι γνωρίζω νά ἀξιολογῶ τήν ἀπόλαυση. Ἄς μὴ σπεύδουμε νά νικᾶμε ὁ ἓνας τόν ἄλλο στήν ἀμετροέπεια. Γιατί γιά μένα ἀμετροέπεια εἶναι κάθε τί τό περιττό καί πάνω ἀπό τήν ἀνάγκη· καί αὐτά [τά περιττά] ἀνήκουν σέ ἄλλους πού πεινοῦν καί ἔχουν ἀνάγκη, καί εἶναι πλασμένοι ἀπό τόν ἴδιο πηλό καί ἀπό τό ἴδιο αἷμα.

ΣΤ’ [...] Ἐμεῖς ὅμως, πού προσκυνούμε τόν Λόγο, ἐάν πρέπει μέ κάτι νά εὐφρανθοῦμε, ἅς εὐφρανθοῦμε μέ τόν λόγο καί μέ τόν θεϊκό νόμο καί μέ διηγήσεις, μεταξύ ἄλλων, ἀναφορικά μέ τήν παροῦσα πανήγυρη· ὥστε αὐτό στό ὁποῖο ἐντρυφοῦμε νά εἶναι οἰκεῖο καί ὄχι ἔξω ἀπό τήν αἰτία πού μᾶς συγκέντρωσε.

ΙΒ’ [...] Καί ἐπειδὴ ἐξ αἰτίας τοῦ φθόνου τοῦ διαβόλου καί τῆς γυναικείας παρακινήσεως, στήν ὁποία ὑπέκυψε σάν ἀπαλότερη (ἀλίμονο στήν ἀδυναμία μου, γιατί δική μου εἶναι ἡ τοῦ προπάτορος), ξέχασε βέβαια τήν ἐντολή πού εἶχε δοθεῖ καί ἠττήθηκε μέ τήν πικρή γεύση· καί μαζί, ἐξ αἰτίας τῆς κακίας, γίνεται ἐξόριστος τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καί τοῦ παραδείσου καί τοῦ Θεοῦ, καί ἐνδύεται

τούς δερμάτινους χιτῶνες, ἴσως τὴν παχύτερη σάρκα καὶ θνητὴ, καὶ ἀντίτυπο· καὶ τοῦτο πρῶτο γνωρίζει, τὴν δική του ἐντροπή, καὶ κρύβεται ἀπὸ τὸν Θεό. Κερδίζει βέβαια κάτι ἀπὸ αὐτά, τὸν θάνατο καὶ τὴν διακοπὴ τῆς ἁμαρτίας, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ τὸ κακὸ ἀθάνατο, καὶ γίνεται φιλανθρωπία ἢ τιμωρία. Γιατί ἐγὼ ἔχω τὴν πεποίθησιν ὅτι ἔτσι τιμωρεῖ ὁ Θεός.

ΠΚαὶ ἀφοῦ πρῶτα παιδεύτηκε μὲ πολλοὺς τρόπους, ἀντὶ τῶν πολλῶν ἁμαρτημάτων τὰ ὁποῖα βλάστησε ἢ ρίζα τοῦ κακοῦ κατὰ διαφόρους αἰτίες καὶ χρόνους, μὲ λόγο, μὲ νόμο, μὲ προφῆτες, μὲ εὐεργεσίες, μὲ ἀπειλές, μὲ πληγές, μὲ νερά, μὲ ἐμπρησμούς, μὲ πολέμους, μὲ νῆκες, μὲ ἥττες, μὲ σημεῖα ἐξ οὐρανοῦ, ἐξ ἀέρος, ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης, μὲ ἀνέλπιστες μεταβολές ἀνδρῶν, πόλεων καὶ ἐθνῶν, μὲ τὰ ὁποῖα τὸ ζητούμενο ἦταν ἡ συντριβὴ τῆς κακίας. Τέλος χρειάζεται ἰσχυρότερο φάρμακο γιὰ τίς χειρότερες ἀσθένειες, ἀλληλοσκοτωμούς, μοιχεῖες, ἐπιπορευτικές, ἀνδρομανίες καὶ τὸ πρῶτο καὶ ἔσχατο ὄλων τῶν κακῶν, τίς εἰδωλολατρίες καὶ τὴν μετάρθεση τῆς προσκυνήσεως ἀπὸ τὸν Δημιουργὸ στὰ κτίσματα. Αὐτά, ἐπειδὴ εἶχαν ἀνάγκη μεγαλυτέρου βοηθήματος, μεγαλύτερο καὶ τυγχάνουν. Αὐτὸς ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ προαιώνιος, ὁ ἀόρατος, ὁ ἀπερίγραπτος, ὁ ἀσώματος, ἢ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀρχή, τὸ φῶς ἐκ φωτός, ἢ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας,

τὸ ἐκμαγεῖο τοῦ ἀρχετύπου κάλλους, ἢ ἀμετακίνητη σφραγίδα, ἢ ἀπαράλλακτη εἰκόνα, ὁ ὅρος καὶ λόγος τοῦ Πατρὸς. Χωρεῖ στὴν δική του εἰκόνα καὶ σάρκα φορεῖ γιὰ τὴν σάρκα, καὶ ἐνώνεται μὲ ψυχὴ νοερὴ γιὰ τὴν δική μου ψυχὴ, καθαρίζοντας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ ὅμοιο μὲ τὸ ὅμοιο. Καὶ γίνεται σὲ ὅλα ἄνθρωπος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ἀφοῦ μὲν κυοφορήθηκε ἀπὸ τὴν Παρθένο, τῆς ὁποίας προηγουμένως ἡ ψυχὴ καὶ ἡ σάρκα εἶχε καθαρῶσθαι ἀπὸ τὸ [Ἅγιο] Πνεῦμα (διότι ἔπρεπε καὶ ἡ γέννησις νὰ τιμηθεῖ, καὶ ἡ παρθενία νὰ τιμηθεῖ περισσότερο), προῆλθε δὲ Θεός μετὰ τὴν σύλληψιν, ἕνα ἀπὸ δύο ἀντίθετα, ἀπὸ σάρκα καὶ Πνεῦμα: ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη. Ὡ, τῆς καινούριας μίξεως! Ὡ, τοῦ παραδόξου κράματος! Ὁ Ὡ γίνεται καὶ ὁ ἄκτιστος κτίζεται, καὶ ὁ ἀχώρητος χωρεῖται, μὲσω τῆς νοερῆς ψυχῆς ἢ ὁποῖα μεσιτεύει πρὸς τὴν θεότητα, καὶ τῆς παχύτητος τῆς σάρκατος. Καὶ ὁ πλουτίων, πτωχεύει· πτωχεύει τὴ δική μου σάρκα, γιὰ νὰ πλουτίσω ἐγὼ τὴν δική του θεότητα. Καὶ ὁ πλήρης, κενουῖται ἀπὸ τὴν δική του δόξα γιὰ λίγο, γιὰ νὰ μεταλάβω ἐγὼ τῆς δικῆς του πληρώσεως. Ποιὸς ὁ πλοῦτος τῆς ἀγαθότητος; Τί μυστήριον [πραγματοποιήθηκε] γιὰ μένα; Ἦμουν μέτοχος τῆς εἰκόνας, καὶ δὲν τὴν ἐφύλαξα· μεταλαμβάνει τὴν δική μου σάρκα, ὥστε καὶ τὴν εἰκόνα νὰ σώσει καὶ τὴν σάρκα νὰ ἀθανατίσει.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Τελευταῖο ἀποκαλεῖ τὸν Χριστό, ὡς «ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος». Πρβλ. καὶ Ἀποκ. 1.8: «Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, λέγει Κύριος ὁ Θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ». 2. Ὁ Μελχισηδέκ ἦταν ὁ μοναδικὸς ἱερέας τῆς Π. Διαθήκης, ὁ ὁποῖος δὲν προερχόταν ἀπὸ τὴν (ιερατικὴ) φυλὴ τοῦ Λευί, καὶ στὸ πρόσωπό του προτυπώνεται ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἱερεὺς «κα-

τὰ τὴν τάξιν Μελχισηδέκ» (ψαλμ. 109.4), ὅπως διεξοδικὰ ἀναλύεται στὸ 7ο κεφάλαιο τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς. 3. Μάρκ. 1.3. 4. Ρωμ. 5.20. Γιὰ τὸν παραλληλισμὸ τοῦ Χριστοῦ ὡς νέου Ἀδάμ, βλ. Ρωμ. 5.12-21. 5. Ἀναφέρεται στὰ ἀρώματα καὶ στὴν ποικιλία τῶν τροφῶν· τὸ ἐξηγεῖ πιὸ κάτω. 6. Πρβλ. Ρωμ. 13.13: «ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις».

Ποιμαντική προσέγγιση τῶν Χριστουγέννων

Πρωτ. Δημητρίου Θεοφίλου Μ.Δ.,
Ἐφημερίου Ἱ. Ν. Ἁγ. Χαραλάμπους καί
Ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καί Παύλου Ἱτέας, Ἱ. Μ. Φωκίδος

«**Ε**ΙΝΑΙ ΕΝΑ μαντρί πίσω ἀπό μία ρα-
χούλα κοντά στή θάλασσα, φυ-
τρωμένη ἀπό πουρνάρια. Αὐτό τό μα-
ντρί εἶναι τοῦ Γιάννη τοῦ Βλογημένου.
Τά πρόβατα εἶναι σταλιασμένα κάτω
ἀπό τή σαγιά καί ἀκούγονται τά κου-
δούνια, τίν-τίν, ὅπως ἀναχαράζουνε.
Ἐπειδὴ γεννᾶνε, οἱ τσομπαναραῖοι πα-
ραφυλάγουνε καί, μόλις γεννηθεῖ κανέ-
να ἀρνί, τ' ἀρπᾶνε καί τό μπάζουνε στό
καλύβι καί τό ζεσταίνουνε στή φωτιά νά
μὴν παγώσει. Ἄπ' ὄξω φωνάζουνε οἱ
μαννάδες. Ἡ φωτιά ξελοχίζει καί τό κα-
λύβι εἶναι σάν χαμάμι. Ἐκεῖ-μέσα βρί-
σκονται ἕξ-ἑφτά νοματέοι, καθισμένοι
γύρω ἀπό τόν σοφρά. Πρῶτος εἶναι ὁ
ἀρχιτσέλιγκας Γιάννης ὁ Βλογημένος,
πού, ἅμα τόν δεῖς, θαρρεῖς πῶς βρῖσκε-
σαι ἀληθινά στό μαντρί πού γεννήθηκε ὁ
Χριστός. Εἶναι ἀρχαῖος ἄνθρωπος, ἀ-
θῶος, μέ γένια μαῦρα, σάν ἅγιος. Τά
ρουῖχα πού φορᾶ εἶναι βρακιά ἀνατολί-
τικα, στά ποδάρια του ἔχει τυλιγμένα
πετσιᾶ δεμένα μέ λαγάρες, στό σελάχι
του ἔχει ἴσκα καί τσακμάκι. Κι οἱ ἄλλοι
τσομπάνηδες εἶναι σάν τόν Γιάννη, μο-
νάχα πού ὁ Γιάννης κάθεται μέ τό που-
κάμισο, ἐνῶ οἱ ἄλλοι, ἐπειδὴ βγαίνουνε
ὄξω γιά νά κοιτάζουνε τά νιογέννητα,
φορᾶνε προβιές προβατίσιες μέ τό μαλ-
λί γυρισμένο ἀπό μέσα. Αὐτοῖ πού κά-

θουνται στόν σοφρά εἶναι μουσαφι-
ραῖοι. Ὁ ἓνας εἶναι ὁ Παναγιῆς ὁ Στρι-
γκάρος, κοντραμπατζῆς ξακουσμένος
γιά τήν παλικαριά του. Εἶχε πάγει γιά
κυνήγι καί νυχτώθηκε στό μαντρί. Μέ
τόν Γιάννη γνωρίζονταν ἀπό χρόνια, κι
εἶχε κοιμηθεῖ πολλές φορές στή στάνη.
Οἱ ἄλλοι τρεῖς ἦτανε καρβουνιάρηδες,
πού κάνανε κάρβουνα ἐκεῖ-κοντά. Οἱ
ἄλλοι δύο ἦτανε ψαράδες, ὁ γερο-Ψύλ-
λος μέ τό γιό του τόν Κωσταντῆ. Καθό-
ντανε λοιπόν γύρω στό σοφρά καί τρώ-
γανε. Ἄπάνω στό τραπέζι ἦτανε κρέα-
τα, μυτζῆθρες ἀνάλατες, μανούρια, ἀγί-
ζια, φάρια, μπεκάτσες ψητές, τσίχλες, κι
ἄλλα πουλιά τοῦ κυνηγιῦ. Ὁ ἓνας ὁ
καρβουνιάρης ἦτανε ἀπό τά μπουγάζια
τῆς Πόλης, ἀπό τή Μάδυτο, κι ἤξερε κι
ἔψελνε καλά, εἶχε καί φωνή γλυκιά καί
βαριά, τζουράδικη. Ἐψαλε τό Μεγάλυ-
νον, ψυχὴ μου, μέ τέτοιο μεράκι, πού
κλάψανε οἱ ἄλλοι πού τόν ἀκούγανε, κι ὁ
Γιάννης ὁ Βλογημένος. Τό καλύβι γίνηκε
σάν ἐκκλησιά, ἔλεγες πῶς ἐκεῖ μέσα γεν-
νήθηκε ὁ Χριστός. Ἄπ' ἔξω ὁ χιονιάς
μούγκριζε καί τσάκιζε τά ρουπάκια. Ὁ
γερο-Στριγκάρος καθότανε στά σκοτει-
νά συλλογισμένος καί μασοῦσε τό μου-
στάκι του. Φοροῦσε μία κατσούλα ἀπό
ἀστραχάν, μ' ὄλο πού ἔκανε ζέστη, κι
εἶχε χωμένη τήν ἀπαλάμη τοῦ κάθε χε-

ριοῦ του μέσα στ' ἀνοιχτό μανίκι τ' ἀλλουνοῦ χεριοῦ. Γιὰ μία στιγμή σωπάσανε νά κουβεντιάζουνε. Ὁ Στριγκάρως, σκυφτός, κοίταζε τό χῶμα. Κούνησε κάμποσο τό κεφάλι του, κι ἄνοιξε τό στόμα του κι εἶπε: Βρέ παιδιά, καλά ἐσεῖς, γιορτάζετε τή χάρη Του, εἴσαστε καλοί ἄνθρωποι. Ἄμ' ἐγώ, τί ψυχὴ θά παραδώσω, πού σκότωσα καμιὰ κοσαριά ἀνθρώπους; Ἀκόμα καί γυναῖκες ξεκοίλιασα, καί μωρά πράματα χάλασα! Καλένας δέ μίλησε. Ὑστερ' ἀπό ὦρα, σάν νά ἔτανε μοναχός, ξανακούνησε τό κεφάλι του κι ἀναστέναξε κι εἶπε: «Ἄραγες ὑπάρχει Κόλαση καί Παράδεισο;... Καί δάγκασε τό μουστάκι του. Ξανακούνησε τό κεφάλι του κι εἶπε μέσα στό στόμα του, σά νά μιλοῦσε μέ τόν ἑαυτό του: Δέν μπορεῖ! Κάτιτις θά ὑπάρχει...

Καί δέν ξαναμίλησε».

Φώτη Κόντογλου

«Τό Ἄιβάλι ἢ πατρίδα μου»

Ἐνα αἰῶνα μετά, ἀπό τά γεγονότα πού ἀναφέρονται στό κείμενο πού προτέθηκε, τοῦ μακαριστοῦ κυρ-Φώτη Κόντογλου, παραμένει ἐπίκαιρος ὅσο ποτέ ὁ ἑορτασμός τῶν Χριστουγέννων, ὡς γεγονός πνευματικοῦ νοήματος, μέ ἀνθρωπολογικές προϋποθέσεις, ἀλλά ἐσχατολογική προοπτική.

Τό ζήτημα τῆς Θ. Οἰκονομίας γιὰ τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἀποτελεῖ τήν κυρίαρχη στάση τοῦ Θεοῦ, ἀπέναντι σέ ἀνθρωπο παραβατικό, ξεροκέφαλο, ἐγωιστή καί αὐτοκαταστροφικό. Ὁ Θεός πατέρας ἐπιλέγει νά στείλει σέ αὐτό τόν ἄκοσμο κόσμο, τόν προαιωνίως ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα, Μονογενῆ Γιό Του, μέ τρόπο ἐξαιρετικό, θαυμάσιο καί ἀγαπητικό.

Τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ γίνεται σημεῖο ἀντιλεγόμενο, δημιουργώντας φίλους καί ἐχθρούς ἕως καί σήμερα. Γίνεται εὐκολη ὑπόθεση λόγων, ἀλλά δύσκολη περιπέτεια ἔργων ζωῆς, γιὰ ὅσους τολμήσουν νά τόν ἀκολουθήσουν ὄντολογικά καί ὄχι νομιναλιστικά.

Πέρασαν περισσότερο ἀπό δύο χιλιάδες χρόνια ἀπό τότε, μά ἡ κατάσταση τοῦ κόσμου διόλου δέν ἄλλαξε, ἀφοῦ συνεχίζουν ἄνθρωποι νά πεθαίνουν, νά βασανίζονται, νά πεινοῦν, νά διψοῦν, νά ἐξορίζονται, νά ἐξουθενώνονται, ἀπό «χέρια» καί «συμφέροντα» ἀνθρώπινα.

Τό μήνυμα τοῦ ταπεινοῦ βρώμικου καί καταφρονημένου στάβλου, πού ἀποτέλεσε σημεῖο Θεοφανείας, δέν ἀφορᾷ στόν κόσμο μας, οὔτε στόν τότε ἀλλά οὔτε καί στόν τώρα. Καί δίκαια κάποιος θά σκεφτόταν, «καλά καί τί ἄλλαξε στά ἀνθρώπινα πράγματα, μέ τόν ἐρχομό τοῦ Θεανθρώπου στό κόσμο», ἢ ἀπάντηση, μετά ἀπό μία ματιὰ γύρω μας, ἐνδεχομένως καί μέσα μας, εἶναι ἀβίαστη, τίποτε... Αὐτό πού ἄλλαξε εἶναι τά κριτήρια καί οἱ προϋποθέσεις, γιὰ ὅσους καί ὅποιους ἀποφασίσουν νά ζήσουν μαζί μέ τόν Θεό καί νά τόν ἀναγνωρίσουν ὡς πατέρα τους. Γιατί ἀντίθετα μέ τή νομοθεσία πού ἐπικρατεῖ στό οἰκογενειακό δίκαιο, ὅπου εἶναι προϋπόθεση νά ἀναγνωριστοῦν τά παιδιά ἀπό τό πατέρα, γιὰ νά μετέχουν τῆς νομῆς τῶν περιουσιακῶν του στοιχείων, ἐδῶ ἀπαιτεῖται ἡ ἀναγνώριση τοῦ Πατέρα ἀπό τά παιδιά του, γιὰ νά συμμετάσχουν στό ἐσχατολογικό δεῖπνο τῆς Βασιλείας Του, ἢ ὅποια, ἐνῶ εἶναι ἐνός μας, εἶναι ταυτόχρονα τόσο δυσεύρετη, ὅπως γιὰ κάποιον πού ψάχνει τά γυαλιά του ἐνῶ τά φοράει.

Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ, δέν ἀποτελεῖ πράξη ἀναγκαστικῆς μετάνοιας, γεγονός αὐτονόητης ἀποδοχῆς ἢ εὐκαιρία παγανιστικῶν παγκοσμιοποιημένων δράσεων, πού ἀπαξιῶνουν τό νόημα, καί γελοιοποιοῦν τούς συμμετέχοντες, σέ ἓνα καταναλωτικό μείγμα ὕλης καί ἀπόλαυσης.

Τά Χριστούγεννα δέν σημαίνουν τίποτε, γιά ὅσους καί γιά ὅποιους, τίς ὑπόλοιπες μέρες τοῦ χρόνου, παραμένουν παγερά ἀδιάφοροι ἀπό τό γεγονός, πώς ἓνας Θεός γίνεται ἄνθρωπος, γιά νά λυτρώσει ἀπό τά δεινά της σύμπασα τήν ἀνθρωπότητα. Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ παραμένει νεκρή γιά ὅλους ὅσοι δέν διαθέτουν τό ἀπαραίτητο φιλότιμο, γιά νά ἀναλογιστοῦν τά τόσα πολλά πού ἔχει κάνει ἓνας Θεός ἀγάπης καί φιλανθρωπίας, γιά τήν ἀνθρώπινη ἀσημαντότητα καί ἐμπαθῆ ἰδιοτροπία.

«Ὁ Στριγκάρος, σκυφτός, κοίταζε τό χῶμα. Κούνησε κάμποσο τό κεφάλι του, κι ἄνοιξε τό στόμα του κι εἶπε: Βρέ παιδιά, καλά ἐσεῖς, γιορτάζετε τή χάρη Του, εἴσαστε καλοί ἄνθρωποι. Ἄμ' ἐγώ, τί ψυχὴ θά παραδώσω, πού σκότωσα καμιὰ κοσαριά ἄνθρώπους; Ἀκόμα καί γυναῖκες ξεκοίλιασα, καί μωρά πράματα χάλασα! Κανένας δέ μίλησε».

Αὐτό σημαίνει συναίσθηση, συντριβή, μετάνοια καί ἐλπίδα ἀβέβαιη, πώς μπορεῖ καί ἐμᾶς νά μᾶς λυπηθεῖ ὁ Θεός καί νά μᾶς σώσει, ὄχι ἐπειδὴ τό ἀξίζουμε, ἀλλά γιὰτί μᾶς ἀγαπάει. Ἡ χριστιανικὴ ἐλπίδα εἶναι ἐλπίδα ἀβέβαιη, ἂν ξεκινᾷει φυσικά, ἀπό τήν συναίσθηση τῆς κατάντιάς μας, τήν ἀδιέξοδη περιπέτεια μας μέσα στό κόσμο καί τήν προσμονή τῆς παρουσίας Του. Ἀπό βεβαιότητες διακατέχονται οἱ φαρισαῖοι (παραβολή Τελῶν καί Φαρισαίου), οἱ μωροὶ (παραβολή τῶν δέκα παρθένων) καί οἱ φανατικοὶ (περιγραφή λιθοβολισμοῦ τῆς μοιχαλίδας, ἀπό τούς «δῆθεν» τῆς ἐποχῆς της). Ἄν προσδοκοῦμε κάποια στιγμή (καί αὐτὴ ἢ στιγμή εἶναι τό τώρα, ἀφοῦ μόνο αὐτό ὀρίζουμε...), νά πάρομε στά σοβαρά τήν ὑπόθεση τῆς σωτηρίας μας, ἄς ἀφήσουμε στήν ἄκρη τούς αὐτοσχεδιασμούς, τήν ὑπόδυση ρόλων, τίς βεβαιότητες, τίς πεποιθήσεις μας, ἀλλά κυρίως τήν ἀνέντιμη ἀνυποληψία μας.

Ἄς πλησιάσουμε στό «στάβλο» ὡς τόπο φανέρωσης «τοῦ Φωτός τῆς Γνώσεως», μέ ἀγάπη, εἰρήνη καί προσμονή καί τά ὑπόλοιπα ἄς τά ἀφήσουμε σέ Ἐκεῖνον...

Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας

Πρωτοπρ. Σπυρίδωνος Ν. Λόντου,
Ἐφημερίου Ζωοδόχου Πηγῆς ὁδ. Ἀκαδημίας
Διδάκτορος Θεολογίας Ε.Κ.Π.Α.

«καί σύ Βηθλεέμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γάρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τόν λαόν μου τόν Ἰσραήλ» (Ματθ. 2, 6).

Η ΒΙΒΛΙΚΗ Βηθλεέμ¹, πόλη τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἀπέχει 6 περίπου μίλια νότια τῆς Ἱερουσαλήμ. Στήν Ἀγ. Γραφή ἀποκαλεῖται «Βηθλεέμ γῆ Ἰούδα» (πού ἀνήκει στήν φυλή τοῦ Ἰούδα), γιά νά ξεχωρίζει ἀπό τήν ἄλλη Βηθλεέμ (τῆς Γαλιλαίας), ἡ ὁποία ἦταν στό βορρά στό ἔδαφος τῆς Ζεβουλών². Ἀποκαλεῖται, ἐπίσης, «οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ», ἀπό τή φυλή πού ζοῦσε σέ αὐτές τίς θέσεις καί κυριολεκτικά σημαίνει «γόνιμη».

Ἡ ἀρχαιότερη ἀναφορά στή Βηθλεέμ βρίσκεται στά Amarna letters (1350-1330 π.Χ.), ὅπου γίνεται λόγος γιά τήν πόλη τοῦ Bit Ilu πού βρίσκεται στήν εὐρύτερη περιοχή τῆς Ἱερουσαλήμ. Εἶναι πιθανό ὅτι τό ἀρχικό ὄνομα τῆς πόλης προέρχεται ἀπό τόν θεό τῶν Χαλδαίων Lakhmo, θεό τῆς φύσης καί τῆς γονιμότητας, τοῦ ὁποίου τό ὄνομα υιοθετήθηκε ἀπό τούς Χαναανίτες καί τροποποιήθηκε σέ Lahama. Ἄν ἀποδεχτοῦμε τήν ὑπόθεση αὐτή, ἡ μετάφραση τοῦ ὀνόματος Beit-el-Laham θά μπορούσε νά ἦταν «οἶκος τοῦ Lahama» καί θά εἶχε νόημα, ἀφοῦ αὐτή ἡ γῆ ἦταν πολὺ εὐφορη καί πλούσια σέ νερό. Ἐπιπλέον, στήν Π. Διαθήκη ἡ πόλη ὀνομάζεται Beit-Lehem, «οἶκος τοῦ ἄρτου».

Ἡ Βηθλεέμ παίζει σημαντικό ρόλο στήν Π. Διαθήκη, στήν ἱστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν, τόσο πρὶν ἀπό τήν εἴσοδό τους στήν Αἴγυπτο καί τή δουλεία, ὅσο καί μετά τήν Ἔξοδο. Κατακτήθηκε ἀπό τούς Ἰσραηλίτες περίπου τό 1200 π.Χ. Σύμφωνα μέ τούς γενεαλογικούς καταλόγους τοῦ Α' Χρονικῶν, ὁ Ἰούδας ἐγέννησε τόν Φαρές³, ὁ Φαρές ἐγέννησε τόν Ἐσρών⁴, καί ὁ Ἐσρών ἐγέννησε τόν Χάλεβ, στόν ὁποῖο ἀνήκαν οἱ κάτοικοι τῆς Βηθλεέμ⁵, ἐνῶ ὁ Σαλμᾶ ἦταν «ὁ πατήρ Βηθλεέμ»⁶.

Σύμφωνα μέ τό βιβλίό τῆς Γενέσεως, ἡ Ραχήλ, σύζυγος τοῦ Ἰακώβ, «ἀπέθανε δέ Ραχήλ καί ἐτάφη ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἵπποδρόμου Ἐφραθᾶ (αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ)»⁷. Στό βιβλίό τῆς Ρούθ ἀναφέρεται, ὅτι στήν πόλη πού εἶχε γεννηθεῖ ὁ Ἐλιμέλεχ⁸ καί κατοικοῦσε ὁ Βοόζ, ἔφτασαν ἡ Ναομί καί ἡ Ρούθ⁹, τήν ὁποία νυμφεύθηκε ὁ Βοόζ¹⁰. Ἀπό τή γενεαλογία τοῦ Βοόζ στή πόλη γεννήθηκε ὁ βασιλεὺς Δαβίδ, «ὁ υἱὸς ἐκείνου τοῦ Ἐφραθαίου ἐκ Βηθλεέμ Ἰούδα, ὀνομαζομένου Ἰεσσαί»¹¹, τόν ὁποῖο ἐξέλεξε καί ἔχρισε ὁ προφήτης Σαμουήλ, ὡς Κύριο καί Βασιλέα.

Στή Βηθλεέμ οἱ Φιλισταῖοι, στοὺς ἀγῶνες τους ἐναντίον τοῦ Δαβίδ, εἶχαν φρουρά¹² γιά νά τήν προστατεύουν καί

ἀπό επιθέσεις φυλῶν ἀπό τό βορρά¹³, καί ἀργότερα ὁ ἐγγονός τοῦ Δαβίδ Ἱεροβοάμ ἐπεξέτεινε καί ἐμπλούτισε τὰ τείχη τῆς πόλεως, μέ σκοπό νά τήν προστατεύσει τήν Ἱερουσαλήμ ἀπό επιθέσεις φυλῶν ἀπό τό νότο. Ἡ Βηθλεέμ τό 586 π.Χ. μέ τή βαβυλωνιακή αἰχμαλωσία ἐγκαταλείφθηκε. Σύμφωνα μέ τό βιβλίον τοῦ Β' Ἑσδρα¹⁴, ἡ πόλη ἐπανιδρύθηκε τό 538 π.Χ., ὅταν οἱ Πέρσες ἐπέστρεψαν στούς Ἰσραηλίτες νά ἐπιστρέψουν. Ἀπό τούς μετοικισθέντες αἰχμαλώτους πού ὁ Ναβουχοδονόσωρ εἶχε πάρει αἰχμάλωτους στή Βαβυλώνα¹⁵, ἐπέστρεψαν «υἱοί Βεθλεέμ ἑκατόν εἰκοσιτρεῖς»¹⁶, ἐνῶ κατά τόν Νεεμία «Ἄνδρες Βηθλεέμ καί Νετωφᾶ, ἑκατόν ὀγδοήκοντα ὀκτώ»¹⁷. Ἀργότερα ἡ πόλη καί ἡ περιοχή πέρασε ἀπό τόν ἔλεγχον τῶν Πτολεμαίων τῆς Αἰγύπτου (323-200 π.Χ.) στή δυναστεία τῶν Σελευκιδῶν (ὡς τό 167 π.Χ.) καί τῶν Ἀσμοναίων καί ἀπό τό 63 π.Χ. τῶν Ρωμαίων¹⁸. Ὁ Τερτυλιανός (τέλη 1^{ου} μ.Χ. αἰ.) μαρτυρεῖ ὅτι στίς ἡμέρες του κανεῖς Ἑβραῖος δέν κατοικοῦσε στή Βηθλεέμ. Ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἔκτισε τόν Ναό τῆς Γεννήσεως, πού καταστράφηκε τό 529 καί ξανακτίστηκε ἀπό τόν Ἰουστινιανό. Οἱ ἀρχαιολογικές ἀνασκαφές ἀρχισαν τό 1934 ἀπό τόν W. Harvey καί μεταξύ ἄλλων ἀποκαλύφθηκαν τὰ ὑπέροχα μωσαϊκά δάπεδα τῆς Βασιλικῆς τῆς Γεννήσεως, τά ὅποια ἔχουν τεχνικές ὁμοιότητες μέ αὐτά τοῦ Παλατίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ προφήτης Μιχαίας, προφήτευσε τή Γέννηση τοῦ Χριστοῦ στή Βηθλεέμ: «καί σύ, Βηθλεέμ, οἶκος τοῦ Ἐφραθα, ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραήλ, καί αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος»¹⁹. Τό χωρίο αὐτό χρησιμοποιεῖ καί ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος²⁰. Ὅταν ἀρχισε ἡ ἀπογραφή «Ἀνέβη δέ καί Ἰωσήφ ἀπό τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέτ εἰς τήν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαβίδ ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διά τό εἶναι αὐτόν ἐξ οἴκου καί πατριᾶς Δαβίδ, ἀπογράψασθαι σύν Μαριάμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικί, οὖσῃ ἐγκύω»²¹. Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης μαρτυρεῖ καί αὐτός τή Γέννηση τοῦ Σωτῆρος στή Βηθλεέμ «οὐχί ἡ γραφή εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβίδ καί ἀπό Βηθλεέμ τῆς κώμης, ὅπου ἐν Δαβίδ, ὁ Χριστός ἔρχεται»²². Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ «ἄρτος τῆς ζωῆς»²³ γεννήθηκε στήν Βηθλεέμ (= στόν οἶκον τοῦ ἄρτου) στούς χρόνους τῆς Βασιλείας τοῦ Ἡρώδη. Τό «ὔδωρ τῆς ζωῆς» θά ξεδιψάσει τόν λαό καί τόν προφητάνακτα Δαβίδ, ὁ ὁποῖος «ἐπεθύμησε καί εἶπε· τίς ποτιεῖ με ὔδωρ ἐκ τοῦ λάκκου τοῦ ἐν Βηθλεέμ τοῦ ἐν τῇ πύλῃ;»²⁴. Ὁ Χριστός μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι «ὄς δ' ἂν πῖνῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγώ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τόν αἰῶνα, ἀλλά τό ὔδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον»²⁵.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Σχετικά μέ τή πόλη βλέπε AVI-YONAH AND V. TZAFERIS, "Bethlehem" στό NEAEHL 1, 203-10, GUERIN V., "Description géographique, historique et archéologique de la Palestine", Judée 1 (Paris 1868), 120-206, LEWIN A., "The Archaeology of Ancient Judea and Palestine", USA 2005, 138-143 καί PETROZZI M., "Bethlehem", Jerusalem 1971.
2. Ἰησοῦ Ναυῆ 19,15-16.
3. Α' Χρον. 2,4.
4. Α' Χρον. 2,5.
5. Α' Χρον. 2,9.
6. Α' Χρον. 2,51.
7. Γέν. 35,19 καί 48,7.
8. Ρούθ 1,1-2.
9. Ρούθ 1,19.
10. Ρούθ 4,13.
11. Α' Σαμουήλ 17,12 καί 17,58 καί Ρούθ 4,22.
12. Α' Χρον. 11,16.
13. 2 Σαμουήλ 23,14.
14. Β' Ἑσδρας 9,8-9.
15. Β' Ἑσδρας 2,1.
16. Β' Ἑσδρας 2,21.
17. Νεεμία 7,26.
18. HEENAN P., στό International Dictionary of Historical Places, Vol. 4, U.S.A. 1996, 133.
19. Μιχ. 5,1-2.
20. Ματθ. 2,6.
21. Λουκ. 2,4-5.
22. Ἰωάν. 7,42.
23. Ἰωάν. 6,48.
24. Β' Σαμουήλ 23,15.
25. Ἰωάν. 4,14.

«Τά γενέθλια του Χριστού μου σέβω»

Γύρω από μία εικόνα της Γεννήσεως του Χριστού

Πρωτ. Κωνσταντίνου Καλλιανού,
Έφημ. Ί. Ν. Ἀγίου Παντελεήμονος Σκοπέλου, Ί. Μ. Χαλκίδος

*παπα-Παναγιώτου Παπαδημητρίου, Οικονόμου
ταπεινό μνημόσυνο.*

ΑΝΑΜΕΣΑ στις παλιές εικόνες που κοσμοῦσαν τό παλιό τέμπλο του ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου του χωριοῦ τῆς Γλώσσας, ὄχι του σημερινοῦ ναοῦ, που κατασκευάσθηκε στά μέσα του 19^{ου} αἰ. ἀλλά του παλαιοῦ, που εἶχε κτιστεῖ στά τέλη του 18^{ου} αἰ., ὅταν ἄρχισε πλέον νά παγιώνεται ὁ οικισμός τῆς Πλατάνας, εἶναι κι αὐτή γιά τήν ὁποία θά γίνει λόγος στή συνέχεια.

Φυσικά δέν ἔχουμε πληροφορίες τό πῶς ἦταν κι ὁ οικισμός, ἀλλά κι ἡ παλιά ἐκκλησιά του χωριοῦ. Μόνο γνωρίζουμε, πῶς ἡ Γλώσσα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἦταν «ένας μαχαλᾶς μέ 50 ἢ 60 σπίτια». Αὐτά μᾶς παραδίνουν οἱ Δημητριεῖς στή Νεωτερική τους Γεωγραφία, χωρίς ἄλλες λεπτομέρειες.

Σ' ἐκείνη τήν παλιά ἐκκλησιά τῆς Κοιμήσεως λοιπόν, τή στολισμένη μέ ξύλινο τέμπλο, μέ τίς παλιές δεσποτικές εἰκόνες, που ἦσαν ἔργα του ἐφημερίου του ναοῦ ἐκείνου καί ἀγιογράφου, του παπα-Δαμασκηνοῦ, ἔγιναν ἀργότερα, καί συγκεκριμένα ἀπό τό 1832 ἕως τό 1838, καί οἱ εἰκόνες του Δωδεκαόρτου, που ὑπῆρξαν ἔργα του μοναχοῦ Εὐθυμίου του Ἰμβρίου, που εἶχε ἐγκαταστήσει τό

ἀγιογραφικό του ἐργαστήριο στή Γλώσσα.

Ὁ Εὐθύμιος ἀγιογράφησε πολλές εἰκόνες στή Γλώσσα καί στό Κλῆμα, μία ἀπό τίς ὁποῖες εἶναι καί τῆς Γεννήσεως του Χριστοῦ.

Ἄν καί ἡ εἰκόνα φέρει ἐπιδράσεις ἀπό δυτικά πρότυπα –μή λησμονοῦμε πῶς ἐκείνη τήν ἐποχή κυκλοφοροῦν πολλές δυτικότερες χαλκογραφίες καί ξυλογραφίες που χρησιμεύουν ὡς πρότυπα γιά τούς ἀγιογράφους– δέν παύει νά εἶναι ἓνα κόσμημα.

Καί πέρα ἀπό αὐτά, μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα, ὅτι ἡ εἰκόνα αὐτή τῆς Γεννήσεως μέ τήν πολυχρωμία τῆς ὅλης τῆς σύνθεσης, τή γαλήνη τῶν προσώπων, τή γοητεία που ἀκτινοβολεῖ, τόν προσεγμένο χαρακτήρα τῆς καί τή φωτεινότητα που ἐκπέμπει, ἀποτελεῖ καί εἶναι ἓνα τεκμήριο προσφορᾶς καί γνήσιας πίστεως. Μάλιστα ὅταν διαβάσουμε τήν ἀφιέρωση που εἶναι πολύ συγκινητική, προσευχητική θά τήν ἔλεγα, πραγματικά ἀναρριγοῦμε. Γιατί αὐτό που γράφτηκε στό κάτω μέρος τῆς εἰκόνας καί λέει: «Τά γενέθλια του Χριστοῦ μου σέβω», δέν εἶναι μονάχα ἡ

ἔκφραση τιμῆς καί εἰλικρινοῦς καί πη-
γαίας πίστεως τῆς Χρυσάφους, πού
ἀφιέρωσε αὐτή τήν εἰκόνα, ἀλλά κι
ὄλων τῶν πιστῶν τῆς Πλατάνας. Γιατί
ποιός θά εἶχε τήν παραμικρή ἀντίρρηση
στό νά μὴν σεβαστεῖ τοῦ Χριστοῦ του
τά Γενέθλια, ὅταν κάτω ἀπό τή σκέπη
Του ζεῖ, ἐλπίζει καί ὑπάρχει; Κι ἡ ἄγνω-
στη σ' ἐμᾶς Χρυσάφου (Χρυσάφω
ἀσφαλῶς θά τήν φώναζαν στό χωριό),
ποιός ξέρεي γιατί ἀφιέρωσε αὐτήν τήν
εἰκόνα... Δέν θά τό μάθουμε ποτέ.
Ὅπως δέ θά μάθουμε ποιά ἦταν αὐτή ἡ
ἀφιερῶτρια. Ἄλλά λίγο μᾶς ἀπασχολεῖ
αὐτό, ἀφοῦ μᾶς εἶναι ἀρκετό τό ὅτι συ-
νετέλεσε αὐτή ἡ ταπεινή ὑπαρξή, ἡ
Χρυσάφω, νά μᾶς παραδώσει μιὰ τέ-
τοια εὐλογημένη κληρονομιά. Καί τό
κυριότερο νά μᾶς παραδοθεῖ μέσω
αὐτῆς τῆς εἰκόνας καί ὁ μυστικός πόθος
τῶν παλιῶν Γλωσσιωτῶν, πού ἄφησαν
τό ἐκτύπωμα τῆς πίστεως καί λατρείας
στό Θεό, ἔστω κι ἂν αὐτό ἔφτασε μέχρι
σήμερα μέ μιὰ «πληγή» πού φέρει ἡ

εἰκόνα: τό κάψιμο δηλαδή, ἀπό λαμπά-
δες ἢ κεριά, πού ἀσφαλῶς ἔγινε κάτι
τέτοιες μέρες, ἐορτάσιμες καί πανηγυ-
ρικές. Καί φυσικά δέν ἔγινε ἐπίτηδες...
Γιατί τά κεριά ἐκεῖνα κάποιες προσευ-
χές καί ἱκεσίες συνόδευαν. Ἄς τό ἔχου-
με κατὰ νοῦ κι αὐτό.

Ὡστόσο καί μέ τήν «πληγή» πού φέ-
ρει ἡ εἰκόνα ἐτούτη διακρατεῖ τήν ἱερό-
τητα της, τό κάλλος καί τόν ἀμείωτο σε-
βασμό ἐκείνων τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων
πού σήμερα εἶναι στήν ἀντίπερα ὄχθη
καί κάτι τέτοιες μέρες σκύβουν μυστικά
ἀπό τό Θρόνο τοῦ Θεοῦ καί μᾶς ἀγνα-
ντεύουν. Μέ παράθυρο κι αὐτή τήν
εἰκόνα. Ἀπό τό ὅποιο πρώτη καί καλύ-
τερη ἡ Χρυσάφου, ἡ εὐλογημένη αὐτή
δωρήτρια σκύβει καί μᾶς κοιτάζει. Καί
μαζί της καί τόσοι ἄλλοι: Ἱερεῖς δηλαδή,
ἱεροψάλτες, Ἐπίτροποι, ἄνδρες, γυ-
ναῖκες, παιδιά... Ὅλοι τους Κεκοιμημέ-
νοι, ἀλλ' «ἰδού, ζῶντες» (πρβλ. Β' Κορ.
6, 9). Μᾶς κοιτοῦν κι εὐχονται. «Εὐλο-
γημένο Δωδεκαήμερο, Χριστιανοί».

Ὁ ἀστέρας τῆς Βηθλεέμ

Ἀγγελικῆς Δ. Χατζηιωάννου Μ. Th.,

Ὑπ. Διδάκτορος Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΟΑΣΤΕΡΑΣ τῆς Βηθλεέμ κατέχει ιδιαίτερη θέση στήν ἀφήγηση τῶν γεγονότων τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος εἶναι ἐκεῖνος πού καταγράφει τό γεγονός τῆς ἐμφάνισης τοῦ ἀστέρος καί τό συνδέει μέ τή Γέννηση τοῦ Κυρίου. Συγκεκριμένα ὁ Ματθαῖος παραδίδει ὅτι οἱ Μάγοι παρατήρησαν τόν ἀστέρα καί ἀνέφεραν στόν Ἡρώδη: «εἶδομεν γάρ αὐτοῦ τόν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ» (Ματθ. β' 2-3) καί παρακάτω συμπληρώνει: «Τότε ὁ Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τόν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος...» (Ματθ. β' 7), «καί ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθῶν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τό παιδίον· ἰδόντες δέ τόν ἀστέρα ἐχάρησαν...» (Ματθ. β' 9-10). Ὡστόσο ὁ Ματθαῖος δέν δίνει περισσότερες πληροφορίες σχετικά μέ τόν ἀστέρα, γι' αὐτό καί ἡ προσπάθεια ἐρμηνείας τῆς παρουσίας του ὡς φαινομένου εἶναι ἀρκετά δύσκολη. Ὁ Εὐαγγελιστής δέν διευκρινίζει ποιά ἦταν ἡ ἀκριβῆς θέση τοῦ ἀστέρα, τόν χρόνο τόν ὁποῖο ἐμφανίστηκε ἢ ἔπαυσε νά εἶναι ὁρατός κ.λπ.

Ἐχουν διατυπωθεῖ πολλές ἀπόψεις ὄχι μόνο ἀπό Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί ἐκκλησιαστικούς συγγραφείς, ἀλλά καί ἀπό σύγχρονους θεολόγους, καί ἀστρονόμους γιά τό τί ἀκριβῶς ἦταν ὁ

ἀστέρας τῆς Βηθλεέμ. Ὑποστηρίχθηκε πώς ἦταν κομήτης ἢ μετεωρίτης ἢ ἀπλός πλανήτης, ὅμως οἱ ἀπόψεις αὐτές ἀπορρίπτονται διότι οἱ μὲν κομήτες θεωροῦνταν ἐκείνη τήν ἐποχή ὡς προάγγελοι δυσάρεστων γεγονότων, ἐνῶ οἱ μετεωρίτες ἢ οἱ πλανῆτες ἦσαν γνωστά ἀστρονομικά φαινόμενα στοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς¹.

Ὁ διάσημος ἀστρονόμος Κέπλερ διατύπωσε τήν ἄποψη ὅτι ὁ ἀστέρας τῆς Βηθλεέμ ἦταν ἡ σύνοδος (συνάντηση) τριῶν πλανητῶν στόν ἴδιο ἀστερισμό. Ὁ Κέπλερ στήριξε τήν ἄποψή του σέ παρόμοιο γεγονός τό ὁποῖο ἔλαβε χώρα τό 1604. Βασιζόμενος σέ ὀρισμένους ἀστρονομικούς ὑπολογισμούς, ὑπολόγισε ὅτι 747 ἔτος ἀπό κτίσεως Ρώμης ὁ πλανήτης Δίας ἦλθε σέ σύνοδο μέ τόν Κρόνον στόν ἀστερισμό τῶν Ἰχθύων καί ἀργότερα πλησίασε καί ὁ πλανήτης Ἄρης. Ἄλλοι ἀστρονόμοι δέχονται ὅτι τόν Μάιο, τόν Ὀκτώβριο καί τόν Δεκέμβριο τοῦ 747 ἀπό κτίσεως Ρώμης (δηλαδή τό 7 π.Χ.) ἔγινε σύνοδος τῶν πλανητῶν Διός καί Κρόνου καί τόν Μάιο τοῦ 748 ἀπό κτίσεως Ρώμης πλησίασαν κοντά στόν Ἥλιο ὁ Ἐρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη καί ὁ Ἄρης, ἐνῶ ἄλλοι μελετητές θεώρησαν πώς ὁ ἀστέρας τῆς Βηθλεέμ ἦταν ἡ ἐμφάνιση ἑνός νέου ἀστέρος (nova)².

Ἡ ἀφήγηση τοῦ Ματθαίου δέν φαίνε-

ται νά επιβεβαιώνει τίς απόψεις τῶν ἀστρονόμων. Ἡ κίνηση τῶν οὐρανίων σωμάτων (ἀνατολή-δύση) δέν συμπίπτει μέ τήν ἀναφερόμενη ἀπό τήν εὐαγγελική διήγηση κίνηση τοῦ ἄστρου. Ὁ ἀστéρας τῆς Βηθλεέμ ἐκινεῖτο ἀπό ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, ἐνῶ στό τέλος ἐκινεῖτο ἀπό τά Ἱεροσόλυμα πρὸς τή Βηθλεέμ, δηλαδή πρὸς νότο³. Τό ἀστéρι πέρα ἀπό τοὺς Μάγους δέν φαίνεται νά ἔγινε ἀντιληπτό ἀπό κανέναν ἄλλο λαό μέ ἀνεπτυγμένη τήν ἀστρονομία, ὅταν μάλιστα ἦταν τόσο λαμπερό πού σκίαζε ἀκόμη καί τόν ἥλιο, ὅπως σημειώνει ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «οὐ γάρ ἐν νυκτί φαίνεται, ἀλλά ἐν ἡμέρᾳ μέση, ἡλίου λάμποντος ... ἡ γάρ τοσοῦτον πάντων ὑπερέχουσα, τῆς ἀκτίνος φανείσης τῆς ἡλιακῆς, κρύπτεται εὐθέως καί ἀφανίζεται. Οὗτος δέ τῆ τῆς οἰκείας λαμπρότητος ὑπερβολῆ καί τὰς ἀκτῖνας ἐνίκησε τὰς ἡλιακάς φανότερος ἐκείνων φανείς, καί ἐν τοσοῦτῳ φωτί μεῖζον λάμπας»⁴. Τήν ἴδια γνώμη διατυπώνει καί ὁ Ζιγαβηνός⁵. Τό ἀστéρι τῆς Βηθλεέμ, ἐμφανιζόταν ἢ ἐξαφανιζόταν «κατά τό δοκοῦν» ἀνάιτια ἢ ἀναλόγως τῆς περιοχῆς πού βρίσκονταν οἱ Μάγοι.

Εἶναι ὅμως δυνατόν ἕνα ἀστρονομικό φαινόμενο νά παρουσιάζει τέτοια συμπεριφορά; Μάλιστα ὁ ἀστéρας ἔδειξε συγκεκριμένο τόπο, τόν τόπο πού βρισκόταν ὁ Χριστός. Ὅμως ἕνα ἀστρονομικό ἀντικείμενο, λόγῳ τοῦ ὕψους στό ὁποῖο βρίσκεται, δέν μπορεῖ νά ὑποδείξει κάποιο συγκεκριμένο τόπο στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, παρά μόνο κατεύθυνση (προσανατολισμό)⁶. Ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος δέν συμφωνεῖ μέ τίς ἀστρονομικές ἐρμηνεῖες τοῦ φαινομένου καί σημειώνει: «Οὐ γάρ δὴ τοῦτο ἀστρο-

νομίας ἔργον ἐστίν, ἀπό τῶν ἀστéρων εἰδέναι τοὺς τικτομένους»⁷ καί ἀναφέρει: «Ὅτι γάρ οὐ τῶν πολλῶν εἰς ὁ ἀστéρ οὗτος ἦν, μᾶλλον δέ οὐδέ ἀστéρ, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, ἀλλά δύναμις τις ἀόρατος εἰς ταύτην μετασηματισθεῖσα τήν ὄψιν, πρῶτον ἀπό τῆς πορείας αὐτῆς δῆλον. Οὐ γάρ ἐστίν, οὐκ ἔστιν ἀστéρ τις ταύτην βαδίζων τήν ὁδόν· ἀλλά κἂν ἥλιον εἶπης, κἂν σελήνην, κἂν τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀστéρας, ἐξ ἀνατολῶν ἐπί δύσιν ὁρῶμεν χωροῦντας· οὗτος δέ ἀπό ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν ἐφέρετο... Οὐδέ ἰδίαν τινά πορείαν εἶχεν, ἀλλ' ὅτε μέν ἔδει βαδίσαι αὐτοῦς (=τοὺς Μάγους), ἐβάδιζεν· ὅτε δέ στήναι, ἵστατο, πρὸς τό δέον πάντα οἰκονομῶν»⁸.

Ὁ ἅγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος⁹, ὁ ἅγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος¹⁰, ὁ ψευδο-Καισάριος¹¹, ὁ ἅγ. Ρωμανός ὁ Μελωδός¹² καί ὁ Θεοφύλακτος ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας σημειώνουν πῶς ὁ ἀστéρας τῆς Βηθλεέμ δέν ἦταν ἀστéρας, ἀλλά ἄγγελος Κυρίου. Ἀναφέρει ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας: «Ὅταν ἀκούσης ἀστéρα μὴ νομίσεις τοιοῦτον εἶναι ἐκείνον, οἶους ὁρῶμεν, ἀλλά θείαν δύναμιν καί ἀγγελικὴν, εἰς τύπον ἀστéρος φαινομένην...»¹³. Μάλιστα, ὁ Ἰωσήφ Βρυνένιος θεωρεῖ ὅτι ἦταν ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ¹⁴. Πῶς μπορεῖ ὅμως νά συσχετισθεῖ ἡ παρουσία τοῦ ἀγγέλου μέ τόν λαμπερό ἀστéρα τῆς Βηθλεέμ;

Σύμφωνα μέ τή διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἀγγελικές δυνάμεις εἶναι ἑτερόφωτες, ἀντανακλοῦν δηλαδή τό ἄκτιστο φῶς τοῦ Θεοῦ μέ τό ὁποῖο ἔρχονται σέ ἐπαφή¹⁵. Δέν ἀποκλείεται λοιπόν ὁ ἀστéρας τῆς Βηθλεέμ νά ἦταν ἄγγελος Κυρίου πού ἀντανακλοῦσε τό ἄκτιστο φῶς, πού ἐξαιρέτως ἐκείνη τήν ἡμέρα

έγινε ορατό από τούς Μάγους, προκειμένου νά τούς κατευθύνει στόν τόπο τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Μπορεῖ ὁμως νά ἦταν καί φανέρωση, κατά θεία παραχώρηση, τοῦ ἀκτίστου θείου φωτός προκειμένου νά ὀδηγήσει τούς Μάγους στή Βηθλεέμ, ἀλλά καί νά τονίσει τό γεγονός ὅτι ὁ Σαρκωθεῖς Χριστός εἶναι τό «Φῶς

τοῦ κόσμου» (Ἰω. ἡ' 12), πού ἦρθε προκειμένου νά σώσει τόν πεπτωκότα ἄνθρωπο. Ὅτι καί νά συνέβαινε ἡ παρουσία τοῦ ἀστέρα ἦταν ἓνα ἔκτακτο ὑπερφυσικό γεγονός, πού δήλωσε μαζί μέ ὅλα τά ὑπόλοιπα θαυμαστά γεγονότα πῶς «ὁ Λόγος σάρξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν» (Ἰω. α' 14).

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΠΛΑΚΙΔΟΥ ΣΤ., «Ἄστρο τῆς Βηθλεέμ», *Θ.Η.Ε.* 3 (1963) 414-415.
2. ΠΛΑΚΙΔΟΥ ΣΤ., «Ἄστρο τῆς Βηθλεέμ», *Θ.Η.Ε.* 3 (1963) 414-415.
3. ΒΛΑΧΟΥ ΙΕΡΟΘΕΟΥ, Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγ. Βλασίου, *Οἱ Δεσποτικές ἐορτές, εἰσοδικό στό Δωδεκάροτο καί τήν ὀρθόδοξη χριστολογία*, ἔκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου (Πελαγίας), 1995, σ. 44.
4. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἐπίτομη εἰς τόν ἅγιον Ματθαῖον τόν Εὐαγγελιστήν*, ὁμιλία ΣΤ', PG 57, 64.
5. ΖΙΓΑΒΗΝΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ, *Ἐρμηνεία τοῦ Κατά Ματθαῖον Εὐαγγελίου*, PG 128, 137.
6. ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΕΥΣΤΡ.-ΔΑΝΕΖΗ ΕΜ., «Τό ἄστρο τῆς Βηθλεέμ. Οἱ κυριότερες ἀστρονομικές ὑποθέσεις καί ἡ ὑπερβατική φύση του», *Πεμπτουσία*, τευχ. 1, Δεκέμβριος 1999, σσ. 26-36.
7. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἐπίτομη εἰς τόν ἅγιον Ματθαῖον τόν Εὐαγγελιστήν*, ὁμιλία ΣΤ', PG 57, 62.
8. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἐπίτομη εἰς τόν ἅγιον Ματθαῖον τόν Εὐαγγελιστήν*, ὁμιλία ΣΤ', PG 57, 64.
9. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, *Περί τοῦ ἀστέρος Χριστοῦ*, PG 38, 463.
10. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἐπίτομη εἰς τόν ἅγιον Ματθαῖον τόν Εὐαγγελιστήν*, ὁμιλία ΣΤ', PG 57, 64-68.
11. ΚΑΙΣΑΡΙΟΣ, *Διάλογος II*, PG 38, 973-976.
12. ΚΑΛΟΚΥΡΗ Κ., *Τό ἄστρον τῆς Βηθλεέμ εἰς τήν Βυζαντινήν τέχνην (εἰκονογραφική ἐρμηνεία)*, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 30.
13. ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠ. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ, *Ἐρμηνεία εἰς τό Κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον*, PG 123, 161.
14. ΒΛΑΧΟΥ ΙΕΡΟΘΕΟΥ, Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγ. Βλασίου, *Οἱ Δεσποτικές ἐορτές*, σ. 45.
15. πρβλ. τόν Ἄγγελο πού βρισκόταν ἔξω ἀπό τόν τάφο τοῦ Χριστοῦ μετά τήν Ἀνάσταση «ἦν δέ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή καί τό ἔνδυμα αὐτοῦ λευκόν ὡσεὶ χιών (Ματθ. κη' 3).

Ἡ μετακομιδὴ τῶν λειψάνων τῶν τριῶν μάγων στὴ δυτικὴ παράδοση

Κωνσταντίνου Π. Χαραλαμπίδη,
Ὁμοτ. Καθηγ. Ἀριστοτελείου Πανεπ. Θεσσαλονίκης

ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ τῆς σχέσης μεταξύ τοῦ Μιλάνου, βορειοϊταλικῆς μεγαλόπολης καὶ τῶν τριῶν Μάγων¹, τρεῖς ὑπῆρξαν οἱ στιγμές μεγαλύτερης σαφήνειας: ἡ μετακομιδὴ τῶν λειψάνων ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη στὴν πρωτεύουσα τῆς Λομβαρδίας (Μιλᾶνο), ἡ δευτέρη ἀνακομιδὴ πού σήμανε γιὰ τὴν πόλη τὴν ἀπώλεια αὐτῆς τῆς ἱερῆς κληρονομίας πρὸς χάρη τῆς γερμανικῆς πόλης Κολωνίας καὶ τέλος οἱ λιτανεῖες τῶν Θεοφανείων [Epifania, Epiphany, Épiphanie (Jour des Rois), Epiphany, στή δυτικὴ ἐκκλησιαστικὴ ὁρολογία, ἑορτὴ τῆς 6^{ης} Ἰανουαρίου] γιὰ τίς ὁποῖες ὑπάρχει ἀσφαλῆς μαρτυρία μὲ ἀφετηρία τὸ 1336. Ὅπως φαίνεται, τὸ Μιλᾶνο εἶχε μὲ τίς λατρευτικὲς τιμές τῶν τριῶν Μάγων προνομιακὴ σχέση. Ἀλλά, ἐάν αὐτὸ εἶναι βέβαια ἀληθινὸ, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐπικυρώσει μὲ ἄλλη τόση βεβαιότητα, ὅτι τέτοια σχέση θὰ παρουσίαζε στή διαδρομὴ τοῦ χρόνου χαρακτῆρα συνέχειας.

Παράδοση κατὰ τὰ ἄλλα μὴ μαρτυρούμενη πρὶν ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ ΙΒ' αἰ. ἀναφέρει, ὅτι πρὸς τὰ τέλη τοῦ Δ' αἰ., ὁ εὐγενὴς Ἑλληνας Εὐστόργιος μετέβη στό Μιλᾶνο, ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324-337) μὲ ὑποδοχὲς ἐπισκόπου, χάρη στὰ ἀξιέπαινα ἔργα του. Μετὰ τὴν ἐπιστροφή του στήν

Κωνσταντινούπολη γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν ἔγκριση τοῦ αὐτοκράτορα, αὐτὸς ἔλαβε ὡς δῶρο ἀπὸ τὴν ἁγία Ἐλένη, βασιλομήτορα τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, τὰ λείψανα τῶν τριῶν Μάγων. Οἱ παραλλαγές αὐτῆς τῆς θρυλικῆς διήγησης, εἶναι πολυάριθμες. Τὸ ἴδιο μπορεῖ νὰ λεχθεῖ γιὰ τὰ θαυματουργικά γεγονότα πού συνόδευαν τέτοιου εἴδους ἀνακομιδὴ (translatio). Ὅμως, αὐτὲς ἀφήνουν ἀμετάβλητο τὸν πυρήνα τῆς ἀφήγησης πού περατώνεται μὲ τὴν ἄφιξη στὰ περικύρια τῆς πόλης. Ἐδῶ, σὲ κάποιον σημείον, τὸ κιβωτίδιον μὲ περιεχόμενον τὰ λείψανα, ἔγινε τόσο βαρὺ πού ἀνάγκασε τὸν Εὐστόργιο νὰ σταματήσει καὶ νὰ θεμελιώσει, σάν νὰ παρακινήθηκε ἀπὸ θεῖα πρόσκληση, τὴν ἐκκλησίαν πού πῆρε τὸ ὄνομά του².

Δύο ἐπίσκοποι τοῦ Μιλάνου ἔφεραν τὸ ὄνομα τοῦ Εὐστόργιου, ὁ πρῶτος πού πέθανε τὸ 331 καὶ ὁ δεύτερος τὸ 518. Εἶναι δύσκολο νὰ ποῦμε, ἐάν πράγματι στὸν πρῶτο ἐκ τῶν δύο παραπάνω ὀφειλόταν ἡ ἀνακομιδὴ καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ φανταστικὸς χαρακτῆρας τῆς ἀφήγησης γιὰ νὰ ἐμποδίσουν νὰ βροῦμε ἐκεῖ βέβαια ἀποδείξεις. Παραμένει κανεὶς ἔκπληκτος ἀπέναντι στήν ἀπουσία νύξεων στίς σύγχρονες πηγές ἢ ὅπωςδήποτε λίγο μεταγενέστερες σ' ἓνα συμβάν τέτοιας σημαντικότητας. Στὸ Μιλᾶνο ἡ

παράδοση τῶν λειψάνων τῶν τριῶν Μάγων καί τῆς μεταφορᾶς τους ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη, ἀφοῦ προηγουμένως, κατά τόν Δ΄ αἰ., εἶχαν διακομισθεῖ ἐκεῖ ἀπό τήν Περσία, φαίνεται νά πετυχαίνει μία ἀληθινή σπουδαιότητα μόνο μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἀπώλειας τῶν ἰδίων, χάρις τῆς γερμανικῆς Κολωνίας, γεγονός πού συνέβη τό 1164 μέ διαταγή τοῦ Φρειδερίκου Α΄, τόν ἐπιλεγόμενο Barbarousse (Barbarossa - ἐρυθρό γένειο), αὐτοκράτορα τῆς Δύσης πρὸς τό 1122-1190, ἐστεμμένου βασιλιᾶ τῆς Ἰταλίας τό 1155.

Στήν ἀρχή τοῦ θέρους τοῦ 1164, δύο χρόνια μετά τήν καταστροφή τῆς πόλης τοῦ Μιλάνου, τό 1162 λόγω ἀπειθείας στήν Αὐτοκρατορία, ἀπό τόν Φρειδερίκο Α΄, ὁ αὐτοκρατορικός ἀρχικαγκελάριος Rainald τοῦ Dassel μετέφερε ἀπό τό Μιλᾶνο στήν Κολωνία, πόλη στήν ὁποία ἦταν ἀρχιεπίσκοπος, τά λείψανα τῶν τριῶν Μάγων.

Τό ἐπεισόδιο, μεταφορᾶς τῶν λειψάνων τῶν τριῶν Μάγων στήν Κολωνία εἶναι πολύ ἀξιολογούμενο στό πλαίσιο τοῦ μεγάλου κύματος μετακίνησης ἱερῶν λειψάνων κατά τήν ἐποχή τοῦ Μεσαίωνα. Ἀπό τό ἓνα μέρος οἱ τρεῖς Μάγοι ἀνασυνδέονταν μέ τή μορφή τοῦ ἱερέα Ἰωάννη (Gianni), δηλαδή τοῦ θρυλικοῦ χριστιανοῦ βασιλιᾶ τῆς Ἀσίας, πού ἀκριβῶς σ' ἐκεῖνα τά χρόνια του ἔγραφε ἐπιστολή στόν πάπα καί στόν αὐτοκράτορα, ὑποστήριζε, ὅτι ἦταν ἀπόγονος ἑνός ἀπό τούς τρεῖς Μάγους. Ἀπό τό ἄλλο μέρος μέ τή βασιλική τους ιδιότητα οἱ τρεῖς Μάγοι πού προσκυνοῦσαν τόν «Βασιλέα τῶν Βασιλέων», συνιστοῦσαν μία σαγηνευτική καί ἄμεση ἀνάκληση στίς ἀξίες θείας ἐκλογῆς καί

ιερότητας, συνδεδεμένες μέ τή βασιλική ἰσχύ. Τό φεουδαρχικό χαρακτηριστικό τῆς προσφορᾶς στό σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ ἦταν σαφές γιά τή μεσαιωνική εὐαισθησία, καί τέτοια διατηρεῖτο ζωντανή καί στήν εἰκονογραφία, μέ χαρακτήρες ἄκρως σαφεῖς καί συνειδητούς, μέχρι ὅλο τόν ΙΔ΄ αἰ. Τά ἴδια δῶρα τῶν τριῶν Μάγων, πέραν τοῦ συμβολισμοῦ τῆς θεότητας, τῆς βασιλικότητας καί τῆς ἀνθρωπότητας τοῦ Χριστοῦ, μπορούσαν νά ἐρμηνευθοῦν ὡς ὑπαινιγμός στήν «τριαδική» κοινωνία, στήν ὁποία ἐπέμεναν οἱ θεολόγοι, ὅπως οἱ θεωρητικοί τῆς πολιτικῆς. Ὁ χρυσός εἶναι γιά τούς βασιλεῖς καί γιά τήν στρατιωτική καί πολιτική ἱεραρχία, τό λιβάνι γιά τόν κλῆρο, τό μύρο γιά τούς «πιστούς στή γῆ», τούς τεχνίτες καί τούς χωρικούς.

Σύμφωνα μέ τήν παραδοσιακή ἀνασύνταξη τοῦ ὁδοιπορικοῦ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀρχικαγκελαρίου, νομιμοποιημένη ἀπό τήν ἐπιστολή του στήν τοπική Ἐκκλησία τῆς Κολωνίας, ὁ Rainald μετακινήθηκε ἀπό τό Μιλᾶνο μέ τό πολυτιμο φορτίο του στίς 10 Ἰουνίου τοῦ 1164. Μετέβη κατ' ἀρχήν στήν βορειοϊταλική πόλη Pavia γιά νά λάβει ἄδεια ἀπό τόν αὐτοκράτορα, πού διέμενε τόν καιρό ἐκεῖνο ἐκεῖ καί τήν ἐπόμενη ἡμέρα, ἀπό τή βορειοϊταλική πόλη Vercelli, ἀπηύθυνε στήν Ἐκκλησία του τῆς Κολωνίας ἐπιστολή, στήν ὁποία ἀνακοίνωνε γιά τήν ἄφιξή του καί γιά τήν «ιερή λεία» πού ἔφερε μαζί του, ὀρίζοντας ἀκριβῶς καί τήν πορεία πού θά ἀκολουθοῦσε μέσω τῆς Βουργουνδίας καί τῆς Γαλλίας. Προσέγγισε τό Torino, πέρασε τό Moncenisio, μέ κατεύθυνση τίς Ἄλπεις τοῦ Δελφινάτου καί διήλθε ἀπό τή Βουργουνδία, τή Λιγγρία καί τή Ρη-

νανία. Στην Κολωνία έφθασε για να γνωρίσει τὰ «Annales Agrippinenses» (Χρονικά τῆς Ἀγριππίνας), τὴν ἡμέρα τῆς ἁγίας Μαρίας Μαγδαληνῆς, στίς 23 Ἰουνίου, ἐνῶ τὰ «Chronica regia Coloniensis» (Βασιλικά Χρονικά Κολωνίας) σημειώνουν τὴν ἄφιξή του ἕνα μήνα μετά, στίς 23 Ἰουλίου. Αὐτὴ ἡ ἡμερομηνία συνιστᾶ μέχρι σήμερα τοπικὴ ἐορτὴ γιὰ τὴν Ἐπισκοπὴ τῆς Κολωνίας, ἐνῶ τεμάχια τῶν λειψάνων τῶν τριῶν Μάγων βρίσκονται καί πάλι, ἀπὸ τὸ 1904, στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Εὐστοργίου στό Μιλᾶνο.

Πολλές ἐκκλησίες καί πολλοί τόποι μεταξύ τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας, τῆς Ἰταλίας καί τῆς Ἑλβετίας συναγωνίζονται στή δόξα καί στό προνόμιο, ὅτι ἔχουν φιλοξονήσει τὸν καγκελάριο καί τὰ λείψανα τῶν τριῶν βασιλέων Μάγων. Ὅταν τὰ λείψανα ἔφθασαν στὴν Κολωνία κατατέθηκαν στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Πέτρου, πού ἀργότερα μετατράπηκε σέ λαμπρότατο καθεδρικό ναό, πού ὑπάρχει μέχρι σήμερα. Γιὰ τὴ φύλαξη τῶν λειψάνων διαμορφώθηκε ἐπίχρυση ἀργυρὴ σαρκοφάγος, ἐπεξεργασμένη καλλιτεχνικά κατὰ παρόμοιο τρόπο μὲ ἐκείνη τῆς γερμανικῆς πόλης Aachen (ἢ γαλλικὴ Aix-La-Chapelle, τὸ παρεκκλήσιο τῆς Aix (νησί τοῦ Ὁκεανοῦ στή Γαλλία), πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Μεγάλου Καρόλου), πού διαφυλάσσει τὸ σῶμα τοῦ παραπάνω αὐτοκράτορα τῆς Δύσης (800-814), ὁ ὁποῖος ἀνακηρύχθηκε ἅγιος τὸ 1165. Τὸ ἔργο αὐτό, χρυσὴ λειψανοθήκη, σχήματος ναοῦ μακρῶν διαστάσεων, πού κατασκευάστηκε πιθανῶς στίς ἀρχές τοῦ ΙΓ' αἰ., ἀπόκειται στό πρεσβυτέριο τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς παραπάνω πόλης.

Ἡ λειψανοθήκη τῶν τριῶν βασιλέων Μάγων συνιστᾶ σήμερα ἕνα τεράστιο ναόσχημο καλλιτεχνικό ἔργο ρωμανικῆς τέχνης, πού κατασκευάστηκε ἀπὸ τὸ Nikolaus τοῦ Verdun (Nicolaus Verdunensis), ἐπιφανῆ χρυσοχόο καί καλλιτέχνη τοῦ σμάλτου, καταγωγῆς ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Lorraine (Lotharingie - ἀνατολικά τῆς Γαλλίας) τοῦ ΙΒ'-ΙΓ' αἰ.

Ἡ λειψανοθήκη ἀπεικονίζει στίς μὲν κατὰ μῆκος πλευρές τίς σκηνές τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, τῆς Ἐπίσκεψης καί τῆς Γέννησης τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἐπίσης τῆς Θεοτόκου καί τῆς Βάπτισης τοῦ Χριστοῦ, στίς δὲ προσόψεις τὸν ἔνθρονο Χριστό καί τοὺς τρεῖς Μάγους πρὸ τῆς Θεοτόκου. Στό κάλυμμα ὑπάρχουν μετάλλια πού περιλαμβάνουν ἀνάγλυφες σκηνές τοῦ Πάθους καί τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ. Τὰ κύρια ὑλικά τῆς καλλιτεχνικῆς σύνθεσής του, χρυσός καί σμάλτο, κοσμοῦν τὸ πλούσιο αὐτὸ ἔργο, χρονολογούμενο μεταξύ τῶν ἐτῶν 1181-1220. Ἀλλὰ καί ἡ ἁγία Τράπεζα εἶναι ἀφιερωμένη στοὺς τρεῖς Μάγους, προστάτες τῆς Κολωνίας, ἔργο τοῦ Stefan Lochner, (περὶ τὸ 1400/1410-1451), σημαντικώτατου ἐκπροσώπου τῆς ζωγραφικῆς στὴν Κολωνία, στό πρῶτο μισὸ τοῦ ΙΕ' αἰ., συγκεκριμένα περὶ τὸ 1440. Πρόκειται γιὰ τὸ κυριότερο ἔργο τοῦ γερμανοῦ ζωγράφου. Ὁ κεντρικός πίνακας τῆς ἁγίας Τράπεζας ἀπεικονίζει τὴν προσκύνηση τῶν τριῶν Μάγων μὲ πολυάριθμὴ ἀκολουθία, ἐνῶ στὸν ἀριστερό παρίσταται ἡ ἁγία Ursula (Δ' αἰ.), πιθανῶς βρεταννικῆς προέλευσης, παρθενομάρτυς μὲ τίς συντρόφους της, παρθενομάρτυρες, καί στὸν δεξιὸ πίνακα ὁ ἅγιος Gereon (Γερέων, †304;), μάρτυς τῆς Κολωνίας μὲ τὴ θηβαϊκὴ λε-

γεώνα. Οί δύο αὐτές παραστάσεις ἀφοροῦν στίς ἐσωτερικές πλευρές τῶν πινάκων. Στίς ἐξωτερικές πλευρές τῶν πινάκων ἀναγνωρίζεται ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Θεοτόκου. Στό ὄνομα τῶν δύο ὡς ἄνω ἀγίων ὑφίστανται σήμερα στήν Κολωνία δύο ἀντίστοιχα ἀφιερωμένες ἐκκλησίες, ρωμανικά κτίσματα καί μέ ἄλλες προσθήκες διαφόρων ἐποχῶν.

Τό 1247 ὁ πάπας Ἰννοκέντιος Δ΄ (1243-1254) παραχώρησε ἀφέσεις ἁμαρτιῶν γιά τούς προσκυνητές πού πῆγαν στήν Κολωνία νά τιμήσουν τά λείψανα τῶν τριῶν Μάγων. Ἀπό τό 1249 ἔγιναν οἱ οἰκοδομικές ἐργασίες στίς ἐγκαταστάσεις τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Πέτρου γιά νά ἰδρυθεῖ ὁ λαμπρός γοθικός καθεδρικός ναός. Ἀπό τόν ΙΒ΄ αἰ. καί ἐξῆς διαδόθηκε εὐρύτατα ἡ τιμή τῶν τριῶν Μάγων. Τά ὀνόματά τους Γάσπαρ, Βαλτάσαρ καί Μελχιόρ ἦταν συχνά στή δυτικοευρωπαϊκή ὀνοματοποιία, ἐνῶ μερικά κέντρα, ὅπως τό Emburn, γαλλική πόλη τῶν Ἄνω Ἄλπεων μέ καθεδρικό ναό τοῦ ΙΒ΄ αἰ., ἀφιέρωσαν σ' αὐτούς τούς Μάγους τούς καθεδρικούς ναούς τους. Ἡ προσκύνηση τοῦ θείου Βρέφους ἐκ μέρους τῶν τριῶν Μάγων περιλήφθηκε στόν κατάλογο τῶν «Ἐπτὰ χαρῶν τῆς Παρθένου Μαρίας», γεγονός γιά τά ὁποῖα διακρινόταν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἰδιαίτερη ἀφοσίωση.

Ἀπό τόν ΙΒ΄ αἰ. ἴσως, καί βέβαια ἀπό τόν ΙΓ΄ αἰ., σέ πολλές τοποθεσίες διαπιστώθηκε ἕνας νεός τύπος προσκύνησης γιά τούς τρεῖς Μάγους. Πρόκειται γιά δημόσιες τελετές, πού προσέφεραν μία θεατρική καί θεαματική διάσταση τῆς θείας λειτουργίας πού ἐτελεῖτο τήν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων, τήν 6^η Ἰανουαρίου. Γνωρίζουμε π.χ., ὅτι τήν παραπάνω

ἡμερομηνία, στή γερμανική πόλη Freiburg, πιθανῶς σέ ἀνάμνηση τῆς διέλευσης τῶν λειψάνων πραγματοποιοῦντο ἐορτές καί λιτανεῖες, στίς ὁποῖες ἐγκωμιάζονταν οἱ ἱστορίες τῶν τριῶν Μάγων. Στρατιωτική τελετή τοῦ 1336, μαρτυρούμενη ἀπό τόν χρονογράφο Galvano Flamma, ἀνήκει σ' αὐτή τήν κατηγορία. Τό 1227 ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Εὐστοργίου στό Μιλᾶνο ἀποδόθηκε στους Δομηνικανούς πού ἔγιναν σπουδαῖοι ὑποστηρικτές τοῦ γεγονότος αὐτοῦ. Ὅχι τυχαῖα, τό Officium Stellae (Τελετή τοῦ Ἄστρου, δηλαδή τῆς νύκτας τῶν Χριστουγέννων), πού γινόταν μέ τήν ἴδια μεγαλοπρέπεια μερικές δεκαετίες ἀργότερα, τό 1390, στή Φλωρεντία, διοργανώθηκε καί αὐτό ἀπό τούς Δομηνικανούς μοναχούς τῆς μοναστηριακῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου (μέ τίς ἀνακαινίσεις τοῦ ΙΔ΄ αἰ. καί ἐκτός τῶν ἄλλων τό ψηφιδωτό τῆς δεομένης Θεοτόκου τοῦ Η΄ αἰ.). Εἶναι λοιπόν σημεῖο ἐνδιαφέροντος τοῦ παραπάνω μοναστικού τάγματος γιά τήν ἐξέλιξη τῶν λατρευτικῶν τιμῶν.

Μεταξύ τοῦ τέλους τοῦ Μεσαίωνα καί τῆς πρώτης Ἀναγέννησης (ΙΔ΄ αἰ., ἡ πρώτη Ἀναγέννηση στή Φλωρεντία: τό Quattrocento) ἡ μεγάλη ἀστική ἀληθινή ἐορτή τῆς Φλωρεντίας, κοιτίδας τῆς ἰταλικῆς Ἀναγέννησης, τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν προστάτες ἢ ὅπως λέγονταν «Θαυμάσιοι Κύριοι καί Ἄρχοντες» τά μέλη τῶν οἰκογενειῶν Strozzi (ἀπό τόν ΙΓ΄ αἰ. μέ τέσσερις σειρές πολιτικές καί ἐπιστημονικές θέσεις) πρῶτα καί τῶν Μεδίκων (ἀπό τόν ΙΕ΄ αἰ. μέ πολιτικές καί ἐκκλησιαστικές θέσεις, μέχρι καί τοῦ παπικοῦ βαθμοῦ) ὕστερα, ὑπῆρξε ἡ ἐορτή τῶν Θεοφανείων.

Τό παράδειγμα τοῦ Μιλάνου ὁμως ἔπρεπε στό ἐξῆς νά ἔχει ἐξαλειφθεῖ, ἴσως ξεπεραστεῖ. Πρότυπο τῆς λιτανείας μποροῦσαν νά εἶναι ἴσως οἱ πανηγυρικές ἀκολουθίες τῶν πρεσβειῶν (διπλωματικῶν ἀποστολῶν), πού συχνά ἔφθαναν στή Φλωρεντία καί στίς ὁποῖες δέν ἔλειπαν –τέτοιος ἦταν ὁ συρμός τοῦ καιροῦ ἐκεί-

νου– τά ἐξωτικά καί γραφικά στοιχεῖα, τά σπάνια ζῶα, οἱ πολυτελεῖς συνήθειες. Οἱ περιπτώσεις τοῦ Μιλάνου καί τῆς Φλωρεντίας εἶναι ἐμβληματικές τῆς βαθειᾶς πραγματικότητας τῶν λατρευτικῶν τιμῶν τῶν τριῶν βασιλέων Μάγων. Πρόκειται γιά μία λαμπρή, μυθική μεγαλοπρέπεια, ἀλλά πρό παντός καί κυρίως πολιτική.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Στή Δύση γίνεται λόγος γιά τούς τρεῖς βασιλεῖς - Μάγους, τίτλος πού ἀποδόθηκε ἀπό τόν Caesarius Arelatensis (Καيسάρειος Ἀρελάτης) τῆς γαλλικῆς πόλης Arles (469/470-542) καί τήν ἀπόκρυφη γραμματεία. Πρβλ. καί Ψαλμός 71, 10-11. Ἡσαΐας 60, 3. Ὁ ἀριθμός τῶν Μάγων εἶναι ἀβέβαιος. Στίς τοιχογραφίες τῶν κατακομβῶν τῆς Ρώμης ὑπάρχουν παραδείγματα μέ δύο, τέσσερις ἢ καί ἕξι Μάγους. Στούς Σύρους καί στούς Ἀρμενίους εἶναι ἀποδεκτός ὁ ἀριθμός δώδεκα, συμβολική μᾶλλον ἀντιστοιχία στούς δώδεκα μαθητές τοῦ Χριστοῦ. Μνημονεύονται σχετικές τοιχογραφίες τῶν ρωμαϊκῶν κατακομβῶν, ὅπως τοῦ λεγόμενου ἑλληνικοῦ παρεκκλησίου (cappella greca) στήν κατακόμβη τῆς Priscilla, στό πρῶτο μισό τοῦ Β' αἰ., ὡς τό ἀρχαιότερο παράδειγμα, ὅπου ἡ Θεοτόκος ἔνθρονη καί φέροντας τό θεῖο Βρέφος στά γόνατά της. Ἀκολουθοῦν οἱ ἀντίστοιχες παραστάσεις στίς κατακόμβες ad duas lauros (στά δύο δάφνινα στεφάνια), Ἀγίου Καλλίστου, Δομιτίλλης (τέσσερις Μάγοι), Maius (Μεῖζων), Ἀγίων Μάρκου καί Μαρχελλιανοῦ, Trasone. Ἀκόμη προστίθενται τό ψηφιδωτό στό θριαμβευτικό τόξο τῆς Santa Maria Maggiore (ἡ Μεῖζων) στή Ρώμη, τῶν ἐτῶν 432-444 καί τό κιβώτιο τῶν ἁγίων Κέλσου καί Ναζαρίου στό Μιλᾶνο, μέ ἀπεικόνιση τῶν τριῶν Μάγων. Τό θέμα συμπληρώνεται μέ ἔργα γλυπτικῆς (σαρκοφά-

γοι, μικροαντικείμενα), ἐπίχρυσα γυαλιά, εὐλογίες (ampullae, λήκυθοι) καί ἄλλα.

Γιά ἐκτενέστερες ἱστορικές, λατρευτικές καί εἰκονογραφικές πληροφορίες βλ. Η. Hofmann, Die heilige 3 Könige, διδακτορική διατριβή, Bonn 1975. M. Bussagli - M. G. Chiapponi, I re Magi. Realtà storica e tradizione magica, Milano 1984. Marienlexikon. (1992), ἄρθρο Magier, σσ. 229-235. F. Cardini, I re Magi. Storia e leggenda, Venezia 2000. M. Félix, I re Magi, Milano 2000. S. Bertelli, Il re, la Vergine, la Sposa. Eros, maternità e potere nella cultura figurativa europea, Roma 2002, σσ. 52-57. G. Scarcia, Scirin, la regina dei Magi, Milano 2003.

2. Γιά τήν ἐκκλησία αὐτή τοῦ Sant' Eustorgio (Εὐστοργίου), σημαντικό μεσαιωνικό μνημεῖο στό Μιλᾶνο μέ ἀρχιτεκτονικά ἴχνη τοῦ Ζ' αἰ. καί μέρη τῆς ρωμαϊκῆς οἰκοδομῆς τοῦ ΙΑ'-ΙΒ' αἰ. παρατηροῦμε, ὅτι ἔχει πρόσοψη μέ στοιχεῖα ἐπανακτασκευασμένα στό δεύτερο μισό τοῦ ΙΘ' αἰ. καί ἐσωτερικό χῶρο μέ τρία κλίτη καί πολλά πλευρικά παρεκκλήσια μέ ταφικά μνημεῖα καί τοιχογραφίες τοῦ ΙΓ'-ΙΔ' αἰ. Κόσμημα τοῦ ναοῦ θεωρεῖται τό παρεκκλήσιο Portinari, πίσω ἀπό τήν ἀψίδα τοῦ ἱεροῦ βήματος, ἀναγεννησιακό ἔργο, τοσκανικῆς ἐμπνευσης, τοῦ 1466, ἀποδιδόμενο στόν φλωρεντινό ἀρχιτέκτονα καί γλύπτη Michelozzo (1396-1472) καί σ' ἄλλους γνωστούς καλλιτέχνες.

«'Ανείπωτη ταπεινώσις»

Ἄρχιμ. Κωνσταντίνου Χαραλαμπίδου,
Ἐφημερίου Ἱ. Ν. Ἁγ. Δημητρίου Παλ. Ψυχικοῦ,
Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

ΤΟ ΜΕΓΑ καὶ ἀνεπανάληπτον γεγονός τῆς Σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν τῆς καθ' ὅλου δημιουργίας. Εἶναι τὸ μυστήριον «τό ἀπόκρυφον, τὸ μακάριον, δι' ὃ τὰ πάντα συνέστησαν τέλος» κατὰ τὸν φωστῆρα τῆς θεολογίας Ἅγιον Μάξιμον. Ἀσύλληπτη εἰς ἕκτασιν καὶ βάθος ἡ θεία ἀγάπη! Κατῆλθε ὁ Υἱὸς ἐν τῷ κόσμῳ, διὰ νὰ φανερωθῇ ἐν αὐτῷ ὁ πατήρ. Πρό αὐτῆς τῆς θεϊκῆς ταπεινώσεως ἐξεπλάγη ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος καὶ τὴν ἔκπληξίν του αὐτὴ τὴν περιγράφει εἰς τὸ πόνημά του «Περὶ τοῦ πόσην τιμὴν κέκτηται ἡ ταπεινοφροσύνη».

Ἡ Σάρκωσις κατέχει τὴν κεντρικὴ θέσιν εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας οικονομίας διὰ τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦ Θεοῦ – Λόγου – Χριστοῦ, ἀρχὴ καὶ τέλος πάσης κτίσεως. Ἀποτελεῖ τὴν «μεγάλην βουλήν τῆς Ἁγίας Τριάδος», ἡ ὁποία ἀφορᾷ στὴν αἰώνιο ὑπαρξὴ τῆς κτίσεως καὶ εἰκονίζει τὸ ἔσχατολογικὸ γεγονός ὡς σωτηρία. Τὸ ἄρρητον μυστήριον τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου, ὡς μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ τὸ ἔσχατο γεγονός, τὴ σωτηρία «παντός κτιστοῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐν τῇ ἐνώσει αὐτοῦ μετὰ τοῦ θεοῦ, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Υἱοῦ διὰ πνεύματος ἁγίου». Διὰ τῆς πρώτης εἰσόδου τοῦ σαρκωμένου Λόγου εἰς τὸν κόσμον

ἀναγγέλεται ἡ Δευτέρα Παρουσία καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦ θείου γεγονότος τῆς Σαρκώσεως, ἀρχίζει ἡ ἱερά πορεία καὶ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ πραγμάτωσις τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. Ὁ Ἀδάμ κατέστη αἰτία λόγῳ τῆς παρακοῆς του νὰ γεννῶνται φθαρτοὶ καὶ θνητοὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Ὁ Νέος Ἀδάμ, ὁ Χριστός ἔγινε αἰτία νὰ ἀναγεννῶνται ἀφθαρτοὶ καὶ ἀθάνατοι. Ὅντως, συνάντησις δύο ἀνομοίων κόσμων! Τὴν θείαν ὑκτα των ὁμιλοῦν ὁ οὐρανὸς καὶ τὸ σπῆλαιον. Ὁ θεάνθρωπος – Χριστός χαράσσει τὴν ὁδὸν πού καλεῖται νὰ βαδίσαι κάθε σωζόμενος ἄνθρωπος, ἐνούμενος μαζί Του. Ἡ ἔνωση θεοῦ καὶ ἀνθρώπου στό πρόσωπο τοῦ Θεοῦ – Λόγου εἶναι «ἀσύγχυτος» καὶ «ἀδιαίρετος».

Τά Χριστούγεννα ἔχουν ἔντονο θεοκεντρικὸ χαρακτήρα καὶ οὐσιαστικὴ ἀνθρωπολογικὴ σημασία. Δίδουν νέα διάστασι εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς ἱστορίας του. Ὁ Θεὸς ἐπὶ τῆς φάτνης φανερῶνεται καὶ καθίσταται «εἷς ἐξ ἡμῶν». Ὁ Θεὸς κατέρχεται εἰς τὸν κόσμον, «κενοῦται» γιὰ νὰ ὑψωθῶμε ἡμεῖς καὶ νὰ «πληρωθῶμε» ἐκ τῆς δόξης Του. Διὰ τῆς γεννήσεως τοῦ Υἱοῦ ὁ Πατὴρ ἀποβλέπει στό νὰ «οἰκίωσει» καὶ πάλι τὸν ἄνθρωπο μετὰ τὸν παράδεισον τῆς τρυφῆς καὶ νὰ τὸν ἐνδύσει διὰ τοῦ ἐνδύματος τῆς ἀθανασίας.

TINA ME ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

54. Πῶς τό κατά Λουκᾶν παρουσιάζει τόν Ἰησοῦ;

Πρωτ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου,
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιῦ Φαλήρου, Ἱ.Μ. Νέας Σμύρνης

Οὐ εὐαγγελιστής Λουκᾶς δέν ὑπῆρξε αὐτόπτης μάρτυρας στά γεγονότα πού καταγράφει στό Εὐαγγέλιό του. Τονίζει πρός τό εὐρύτερο, κυρίως ἐθνικό, ἀκροατήριο τοῦ Εὐαγγελίου του κυρίως τά ἐξῆς:

(α) Ὁ Ἰησοῦς πού ἔγινε ἄνθρωπος. Ἡ ἔμφαση τοῦ Λουκᾶ γιά τήν ἀνθρωπότητα τοῦ Ἰησοῦ εἶναι προφανής, καθώς ἰχνηλατεῖ τή γέννηση καί τήν παιδική ἡλικία του (1,31-33,69) καί ἀποκαλύπτει τή σύνδεσή του μέ ἄλλα πρόσωπα. Ὁ Λουκᾶς προσθέτει σημαντικές λεπτομέρειες σέ ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ὕλικου πού μοιράζεται ἀπό κοινοῦ μέ τόν Ματθαῖο καί τόν Μᾶρκο (λ.χ. 22,51· 23,6-16).

(β) Ὁ Ἰησοῦς, σωτήρας πάντων. Ἡ γενεαλογία τοῦ Ἰησοῦ πηγαίνει πίσω ὡς τόν Ἀδάμ (3,23-38). Γιά τούς ἐθνικούς ἀναγνώστες του, ιδιαίτερα, ὁ Λουκᾶς προσδιορίζει τόν Ἰησοῦ ὡς ἄνθρωπο τῶν ἐθνῶν πού ἀποβλέπει στό νά συμπεριλάβει ὅλους, ἀνεξάρτητα ἀπό τόν πολιτισμό του, τό φύλο, ἤ τό ἐπάγγελμα τους. Καλωσορίζει πάντες ἀπό ὅλα τά σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα στή βασιλεία του (13,29-30· 24,47), γυναῖκες, φτωχοῦς, ζητιάνους, ἀρρώστους, ἁμαρτωλοῦς, τούς ὁποίους ἡ ἰουδαϊκή κοινωνία εἶχε περιθωριοποιήσει. Ὁ Ἰησοῦς παρουσιάζει

ὡς ἕνας φίλος τῶν ἁμαρτωλῶν (7,34).

(γ) Ὁ Ἰησοῦς, ἐκεῖνος πού προσεύχεται. Ὁ Λουκᾶς καταγράφει ἔννεα περιπτώσεις πού ὁ Ἰησοῦς προσευχήθηκε, ἑπτά ἀπό τίς ὁποῖες εἶναι μοναδικές (3,21· 5,15-16· 6,12 κ.ἄ.). Περιλαμβάνει, ἐπίσης, μοναδικές λεπτομέρειες, σχετικές μέ τίς προσευχές τοῦ Ἰησοῦ, παρέχοντας μιά βαθύτερη θέαση τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ.

(δ) Ὁ Ἰησοῦς ἐκπληρώνει τή θεία ἀποστολή. Τό μοτίβο τῆς ἐκπλήρωσης εἶναι ἐμφανές σέ αὐτό τό Εὐαγγέλιο. Ἐνας ἀπό τούς βασικούς ὅρους τοῦ Λουκᾶ εἶναι τό ἀπρόσωπο ρῆμα «δεῖ», πού σημαίνει εἶναι ἀπαραίτητο (λ.χ. 2,49), τό ὁποῖο πράγματι ταυτίζει τόν Ἰησοῦ ὡς ἀκολουθοῦντα τό προκαθορισμένο σχέδιο τοῦ Θεοῦ Πατρός. Αὐτός εἶναι ὁ κυριότερος προφήτης (24,19).

Στά τελευταῖα λόγια τοῦ Ἰησοῦ στό κατά Λουκᾶν (24,49), ὑπόσχεται τή δωρεά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γιά τούς ἀκολουθούς του, οἱ ὁποῖοι προορίζονται νά ὀλοκληρώσουν τό ἔργο πού ὁ Ἰδιος ξεκίνησε, σύμφωνα μέ τήν ὑπόσχεσή του (Πράξ 2,1). Οἱ ἀναγνώστες τοῦ κατά Λουκᾶν ἐκτιμοῦν τήν ὑπεροχή τοῦ Ἰησοῦ ὡς σωτήρα πάντων, στόν ὁποῖο ἐναποθέτουν τήν ἐμπιστοσύνη τους.

Ἐθιμολογικά τοῦ Δεκεμβρίου

Τοῦ Μ. Γ. Βαρβούνη

Καθηγητῆ Λαογραφίας

Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης / Τμῆμα Ἱστορίας καί Ἐθνολογίας

Ομήνας Δεκέμβριος, δέκατος κατά τὸ ρωμαϊκὸ ἡμερολόγιο μήνας τοῦ χρόνου, πέρα ἀπὸ τὶς ἑορτές τοῦ Δωδεκαμήρου, τῶν Χριστουγέννων, τῆς Πρωτοχρονιάς καὶ τῶν Φώτων, περιλαμβάνει καὶ ἄλλες μικρότερες μὲν, ἀλλὰ σπουδαιότατες γιὰ τὴν ἔθιμικὴ ζωὴ μας ἑορτές. «Νικολοβάρβαρα» χαρακτηρίζει ὁ λαὸς μας τὸ διάστημα ἀπὸ 4 ἕως 6 Δεκεμβρίου, ὅποτε καὶ οἱ ἑορτές τῆς ἁγίας Βαρβάρας, τῆς προστάτιδος τῶν παιδιῶν ἀπὸ λοιμῶδεις νόσους, τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ τοῦ ἁγίου Νικολάου, τοῦ προστάτη τῶν ναυτικῶν. Πέρα ἀπὸ τὶς πολλές ὀνομαστικὲς ἑορτές πολλὰ εἶναι τὰ πανηγύρια πού τελοῦνται τότε.

Ὁ λαὸς πιστεύει ὅτι κατὰ τὶς ἡμέρες αὐτὲς αὐξάνεται ὑπερβολικὰ τὸ κρύο, ἢ τελευταία καμπὴ τοῦ κρύου χειμῶνα πρὶν τὸ ἐπερχόμενο χειμερινὸ ἡλιοστάσιο, πού ὀριοθετεῖ τὴν ἔναρξη τοῦ μεγάλωματος τῆς μέρας, ἄρα καὶ τὴ σταδιακὴ –διστακτικὴ στὴν ἀρχή– ἐπέλευση τῆς καρποφόρας ἀνοιξῆς. Εἰδικὰ δὲ ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Νικολάου, μὲ τὶς πολλές ἀγιολογικὲς παραδόσεις πού τὴ συνοδεύουν κατὰ τόπους, ἀποτελεῖ καὶ μετεωρολογικὸ καὶ κλιματολογικὸ ὄροσημο γιὰ τὴν ἀγροτικὴ καὶ ναυτικὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ μας.

Ἡ ἑορτὴ τῆς ἁγίας Ἄννας (9 Δεκεμβρίου) ἀποτελεῖ εὐκαιρία γιὰ οἰκογενει-

ακὲς συγκεντρώσεις, ἐνῶ ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνα (12 Δεκεμβρίου), προστάτη τῶν χρυσοχόων, τῶν ἀγγειοπλαστῶν καὶ τῶν ὑποδηματοποιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ναυτικῶν τοῦ Ἴονίου καὶ τῆς Ἀδριατικῆς, λόγω τῆς ἐναπόθεσης τοῦ ἄφθαρτου λειψάνου του στὴν Κέρκυρα, δίνει ἀφορμὴ καὶ γιὰ ἱαματικὲς παρεμβάσεις ὧσων πάσχουν ἀπὸ ἀσθένειες τῆς ἀκοῆς. Στὶς 13 Δεκεμβρίου ἑορτάζει ἡ ἁγία Λουκία, προστάτρια τῶν ματιῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἅγιος Εὐστράτιος, μὲ πολλές ὀνομαστικὲς ἑορτές.

Τὸν ἅγιο Ἐλευθέριο (15 Δεκεμβρίου), λόγω τῆς παρετυμολογικῆς ἐρμηνείας τοῦ ὀνόματός του, τιμοῦν ἰδιαίτερα οἱ ἔγκυες γυναῖκες, πού περιμένουν μὲ τὴ γέννα νὰ «λεφτερωθοῦν», κάποτε μὲ ἔθιμα πού ἐντάσσονται στὴν κατηγορία τῆς εὐτοκικῆς ὁμοιοπαθητικῆς μαγείας. Τὸν ἅγιο Μόδεστο (16 Δεκεμβρίου) τιμοῦν ὡς προστάτη τῶν ζώων τους οἱ κτηνοτρόφοι, ραντίζοντας μὲ τὸν ἁγιάσμο τῆς ἑορτῆς του τὴ γῆ καὶ ταΐζοντας μὲ τὰ ἑορταστικὰ κόλλυβά του τὰ ζῶα, ὥστε νὰ στερεωθοῦν καὶ νὰ εὐδοκιμήσουν. Γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι, πού τὸν θεωροῦν συνάδελφό τους –παρὰ τὸ ὅτι στὴν πραγματικότητα ἦταν ἐπίσκοπος καὶ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων– τηροῦν αὐστηρὴ ἀργία κατὰ τὴν ἑορτὴ του.

Τὸν θαυματοργὸ ἅγιο Διονύσιο τῆς

Ζακύνθου (17 Δεκεμβρίου) τιμούν ιδιαιτέρως οί κάτοικοι τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ, ὅπου βρίσκεται τό ἄφθαρτο σκήνωμά του, ἀλλά καί ὄλων τῶν Ἑπτανήσων. Στίς 20 Δεκεμβρίου, ὁπότε ἐορτάζει ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος, παρετυμολογικά οί ἄνθρωποι «ἀγναντεύουν» τά Χριστούγεννα πού ἔρχονται, ἀλλά καί τό αἰσθητό μέγλωμα τῆς μέρας. Τήν ἁγία Ἀναστασία τήν Φαρμακολύτρια (22 Δεκεμβρίου) τιμούν ὡς θεραπεύτρια καί ἰαματική, στά μικρασιατικά μάλιστα πανηγύρια τῆς πῆγαιναν νά προσευχηθοῦν καί πολλοί μουσουλμάνοι, πού ζητοῦσαν τήν θαυματουργική ἐπέμβασή τῆς.

Στίς 23 Δεκεμβρίου ἐορτάζουν οί Ἅγιοι Δέκα τῆς Κρήτης, οί ὁποῖοι τιμῶνται καί στά Ἑπτάνησα, λόγω τῆς κρητικῆς παρουσίας ἐκεῖ. Ἡ ἐορτή τῆς ἁγίας Εὐγενίας (24 Δεκεμβρίου), νηστήσιμη λόγω τῆς παραμονῆς τῆς Δεσποτικῆς Ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων, δίνει εὐκαιρία γιά οἰκογενειακές ἐόρτιες συνάξεις. Ἀλλά καί μετά τά Χριστούγεννα ἡ ἐορτή τοῦ ἁγίου Στεφάνου (27 Δεκεμβρίου), προστάτη τῶν νιόπαντρων ζευγαριῶν πού πρόσφατα «στεφανώθηκαν», τιμᾶται μέ προσκόμιση ἀπό αὐτούς στεφάνων καί στεφανιῶν στούς ἐορτάζοντες ναούς καί τίς πανηγυρίζουσες μονές.

Πρέπει ἐδῶ νά σημειωθεῖ ὅτι ὁ Δεκέμβριος ἐντάσσεται, στό μεγαλύτερο μέρος του, στή «Σαρακοστή τῶν Χριστουγέννων», τήν περίοδο νηστείας πού ἀρχίζει ἀπό τίς 15 Νοεμβρίου καί διαρκεῖ ὡς τήν παραμονή τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Τήν πρώτη ἐβδομάδα, καί μετά τήν ἐορτή τοῦ ἁγίου Διονυσίου (17 Δεκεμβρίου) –κατ' ἄλλους δέ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος (12 Δεκεμβρίου)– ἡ νηστεία εἶναι αὐστηρή, ἐνῶ μετά τήν ἐορτή τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου (21

Νοεμβρίου) καί ὡς τό προαναφερθέν χρονικό ὄριο ἐπιτρέπεται ἡ κατανάλωση φαριοῦ, πλήν Τετάρτης καί Παρασκευῆς, καί ἰδίως κατά τίς μέρες ἐορτῶν σπουδαίων ἁγίων. Ἡ παραμονή τῶν Χριστουγέννων πάλι, ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς νηστείας, εἶναι νηστεία καί ἀπό λάδι, λόγω τῆς μεγάλης δεσποτικῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, ἐκτός καί ἂν συμπεσει ἡμέρες Σάββατο ἢ Κυριακή, ὁπότε ἐπιτρέπεται ἡ κατανάλωση οἴνου καί ἐλαίου.

Ἡ παραμονή τῆς ἑναρξῆς τῆς νηστείας, ἡ ἐορτή τοῦ ἁγίου Φιλίππου (14 Νοεμβρίου) θεωρεῖται ἀποκριά γιά τόν λαό μας, καθῶς λόγω τῆς ἐπερχόμενης νηστείας ὑπάρχει τότε ἐθιμικά καθιερωμένη κατανάλωση κρέατος σέ ὅλα σχεδόν τά ἑλληνικά νοικοκυριά. Ἀπό λατρευτική ἄποψη τελεῖται κατά τή Σαρακοστή αὐτή «σαρανταλείτουργο» ἢ «σαραντάρι» στούς ναούς, δηλαδή κάθε μέρα καί θεία λειτουργία, μέ καθημερινή μνημόνευση τῶν ψυχῶν τῶν νεκρῶν κάθε οἰκογένειας, μετά ἀπό εἰδική συμφωνία μέ τόν ἱερέα, σχετικά μέ τήν ἀμοιβή του ἀλλά καί μέ τήν προσκόμιση τῶν εἰδῶν πού χρειάζονται γιά τή λειτουργία, ὅπως πρόσφορων, νάματος κ.λπ.

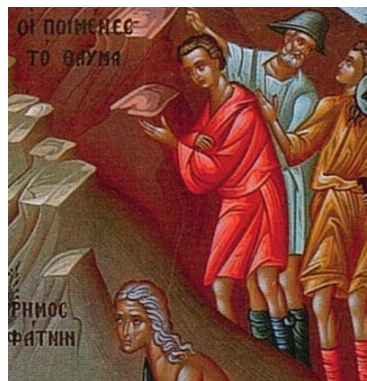
Γενικά, ὁ Δεκέμβριος εἶναι μῆνας ἐορταστικός, λόγω καί τοῦ ὅτι οί γεωργικές, κτηνοτροφικές καί ναυτικές ἐργασίες εἶχαν κατά κανόνα διακοπεῖ ἀπό τίς ἀντίξοες καιρικές συνθήκες, καί λαϊκοί ἄνθρωποι φρόντιζαν νά περνοῦν βίο ἐορταστικό, ἀνανεωτικό τῶν οἰκογενειακῶν καί τῶν κοινοτικῶν δεσμῶν, καί παρηγορητικό γιά τήν ἐπερχόμενη σκληρή ἐργασιακή πραγματικότητα τῆς ἀνοιξῆς καί τοῦ καλοκαιριοῦ. Μέ τίς κυριότερες γεωργικές ἀσχολίες, ὅπως ἡ σπορά καί ἡ ἐλαιοσυγκομιδή, νά ἔχουν τελειώσει, οί ἄνθρωποι ἐόρταζαν τούς

ἀγίους τους, ἀναθέτοντάς τους τήν προ- γεγονός πού δίνει στόν Δεκέμβριο
στασία τῶν κυριότερων βιολογικῶν καί ἐντελῶς ἰδιαιτέρη θέση μέσα στόν πα-
κοινωνικῶν δραστηριοτήτων τους, καί ραδοσιακό ἐτήσιο ἐορτολογικό κύκλο
προετοιμάζονταν γιά τό Δωδεκαήμερο, τοῦ λαοῦ μας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΣ, *Συμπληρωματικά τοῦ χειμῶνα καί τῆς ἀνοιξης*, Ἀθήνα 1985.
ΗΛ. ΤΣΙΤΣΕΛΗΣ, *Κεφαλληνιακά Σύμμεικτα 1*, Ἀθῆναι 1904, σ. 558-560.
ΣΤ. Δ. ΗΜΕΛΛΟΣ, «Δημῶδεις παραδόσεις ἐκ Νάξου», *Ἐπετηρίς Λαογραφικοῦ Ἀρχείου* 11-
12 (1958-1959), σ. 216-220.
Γ. Α. ΜΕΓΑΣ, *Ἑλληνικαί ἐορταί καί ἔθιμα λαϊκῆς λατρείας*, Ἀθήνα 1957, σ. 33-40.
Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ, *Λαϊκή λατρεία καί θρησκευτική συμπεριφορά τῶν κατοίκων τῆς Σάμου*,
Ἀθήνα 1992.
Μ. Γ. ΒΑΡΒΟΥΝΗΣ, *Λαϊκές θρησκευτικές τελετουργίες στήν Ἀνατολική καί τή Βόρεια Θράκη*,
Ἀθήνα 2010.
Γ. Ν. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΙΔΗΣ, *Νεοελληνικές αἵματηρές θυσίες. Λειτουργία-μορφολογία-τυπολογία*,
Ἀθήνα 1979.
ΕΥΦΡ. ΚΑΡΠΟΔΙΝΗ-ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ, *Ἡ θρησκευτική συμπεριφορά τῶν κατοίκων τῆς Κέας. Συμ-
βολή στή μελέτη τοῦ κυκλαδικοῦ χώρου*, Ἀθήνα 1988.
ΠΑΝ. ΝΙΚΗΤΑΣ, *Τό λεσβιακό μνηολόγιο*, Μυτιλήνη 1953, σ. 151.
ΜΑΡ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ, *Recherches sur les fêtes religieuses populaires de Chypre*, Nicosie 1978, σ.
115-116.
ΧΡ. ΤΡΑΓΕΛΛΗΣ, *Τά λαογραφικά τῆς Καλλονῆς*, Μυτιλήνη 1982.
ΣΤ. Δ. ΗΜΕΛΛΟΣ, «Ὁ ἅγιος Μόδεστος ἐν Νάξῳ», *Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν*
4 (1964), σ. 377-379.
ΤΙΤΟΣ ΣΥΛΛΗΓΑΡΔΑΚΗΣ, *Μητροπολίτης Ρεθύμνης, Κρήτες ἅγιοι*, Ρέθυμνον 1983, σ. 205-210.

Ἀρχιαιρεσίες τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε.

Πρωτ. Γεωργίου Βαμβακίδη,
Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἱ.Μ. Ζιχνῶν καί Νευροκοπίου,
Ἐκπροσώπου Τύπου Ι.Σ.Κ.Ε.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
20.11.2014

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Τὴν 19^η Νοεμβρίου τ.ἔ. διεξήχθησαν σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ οἱ Ἀρχιαιρεσίες τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου Κληρικῶν Ἑλλάδος γιά τήν ἀνάδειξη νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου καί Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς διά τήν τριετία Νοέμβριος 2014-Νοέμβριος 2017. Ἡ Γενική Συνέλευση τῶν μελῶν τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε. γιά τίς Ἀρχιαιρεσίες πραγματοποιήθηκε στόν Ἱερό Ναό Ἀγίου Ἐλευθερίου Ἀχαρνῶν.

Ἀφοῦ διαπιστώθηκε ἀπαρτία ἀπό τά ταμιακῶς τακτοποιημένα μέλη τόσο τῶν παρόντων ὅσο καί τῶν διά ἐπιστολῆς ψηφισάντων, ἄρχισε ἡ διαδικασία μέ τήν ὁμιλία τοῦ ἀπερχομένου Προέδρου Πρωτ. Γεωργίου Σελλῆ, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στά πεπραγμένα τοῦ προηγούμενου συμβουλίου, τονίζοντας τίς προσπάθειες πού κατέβαλαν τά μέλη μέ σκοπό τήν ἐπίλυση τῶν Ἐφημεριακῶν, Ποιμαντικῶν, Μισθολογικῶν, Συνταξιοδοτικῶν, Ἀσφαλιστικῶν, Οἰκογενειακῶν καί ἄλλων προβλημάτων πού ἀντιμετωπίζουν οἱ Κληρικοί καί ὀλοκλήρωσε εὐχαριστώντας ὅλους τοὺς συνεργάτες του γιά αὐτήν τήν γόνιμη, ὅπως τόνισε, προσπάθεια. Στή συνέχεια ἀναγνώσθηκε ἡ ἔκθεση τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς καί εὐθύς ἀμέσως ξεκίνησε ἡ διαδικασία τῶν ἐκλογῶν. Γιά πρώτη φορά στήν ψηφοφορία συμμετεῖχε δικαστικός ἀντιπρό-

σωπος ἀπό τό Πρωτοδικεῖο Ἀθηνῶν. Μετά τήν ὀλοκλήρωση τῆς ψηφοφορίας καί τήν καταμέτρηση τῶν ψήφων ἀναδείχθηκε τό νέο Δ.Σ. πού ἀπαρτίζεται ἀπό τοὺς κάτωθι Κληρικούς:

1) Εὐάγγελος Φεγγούλης, Ἱ.Μ. Καρπενησίου, 2) Μιχαήλ Μετζάκης, Ἱ.Μ. Ἀργολίδος, 3) Γεώργιος Κωνσταντίνου, Ἱ.Μ. Χίου, 4) Βασίλειος Χρηστίδης, Ἱ.Μ. Κηφισίας, 5) Ἰωάννης Κατωπόδης, Ἱ.Μ. Πατρῶν, 6) Κωνσταντῖνος Τσομπάνης, Ἱ.Μ. Ζιχνῶν, 7) Κωνσταντῖνος Μιχαηλίδης, Ἱ.Μ. Κηφισίας, 8) Ἐμμανουήλ Ντάκαρης, Ἱ.Μ. Ἀργολίδος, 9) Χριστοφόρος Μουτάφης, Ἱ.Μ. Αἰτωλίας.

Γιά τήν Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή ἐξελέγησαν οἱ κάτωθι κληρικοί: 1) Λάμπρος Σκόνδρας, Ἱ.Μ. Ν. Ἰωνίας καί 2) Ἀντώνιος Χρήστου, Ἱ.Μ. Γλυφάδας.

Τέλος σημειώνεται πῶς ὁ ἀπερχόμενος Πρόεδρος π. Γ. Σελλῆς, ὁ ἀπερχόμενος ἐκπρόσωπος Τύπου π. Γ. Βαμβακίδης καί τό μέλος π. Χρ. Χριστοδούλου, οἱ ὁποῖοι μαζί μέ τά ὑπόλοιπα μέλη τῶν Δ.Σ. τῆς τελευταίας ἐξαετίας κατέβαλαν μέγιστες προσπάθειες νά γεφυρώσουν τίς σχέσεις τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε. μέ τήν Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί νά ἐξομαλύνουν τίς διαφορές μεταξύ Ἀγάμων καί ἐγγάμων Κληρικῶν, μετά ἀπό δέκα ἐπτὰ χρόνια συνεχόμενης παρουσίας τους στό Δ.Σ. τοῦ Ι.Σ.Κ.Ε. δέν ὑπέβαλαν ἐκ νέου ὑποψηφιότητα.

ΕΚ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Δέματος
10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203